

SEANCES DU MERCREDI 7 DECEMBRE 1988
VERGADERINGEN VAN WOENSDAG 7 DECEMBER 1988ASSEMBLEE
PLENAIRE VERGADERINGSEANCE DU MATIN
OCHTENDVERGADERING

SOMMAIRE:

CONGE:

Page 658.

PROJET DE LOI (Discussion):

Projet de loi contenant le budget du ministère de la Justice pour l'année budgétaire 1988.

Discussion générale. — *Orateurs*: MM. Erdman, Lallemand, Baert, Janzegers, Suykerbuyk, M. Wathelet, Vice-Premier ministre et ministre de la Justice et des Classes moyennes, p. 658.

Discussion et vote des articles, p. 670.

INHOUDSOPGAVE:

VERLOF:

Bladzijde 658.

ONTWERP VAN WET (Beraadslaging):

Ontwerp van wet houdende de begroting van het ministerie van Justitie voor het begrotingsjaar 1988.

Algemene beraadslaging. — *Sprekers*: de heren Erdman, Lallemand, Baert, Janzegers, Suykerbuyk, de heer Wathelet, Vice-Eerste minister en minister van Justitie en Middenstand, blz. 658.

Beraadslaging en stemming over de artikelen, blz. 670.

PRESIDENCE DE M. SWAELEN, PRESIDENT
VOORZITTERSCHAP VAN DE HEER SWAELEN, VOORZITTER

M. Mouton, secrétaire, prend place au bureau.

De heer Mouton, secretaris, neemt plaats aan het bureau.

Le procès-verbal de la dernière séance est déposé sur le bureau.

De notulen van de jongste vergadering worden ter tafel gelegd.

La séance est ouverte à 10 h 5 m.

De vergadering wordt geopend te 10 h 5 m.

CONGÉ — VERLOF

M. Noerens, pour d'autres devoirs, demande de vouloir excuser son absence à la réunion de ce jour.

Afwezig met bericht van verhinderd: de heer Noerens, wegens andere plichten.

— Pris pour information.

Voor kennisgeving aangenomen.

ONTWERP VAN WET HOUDENDE DE BEGROTING VAN HET MINISTERIE VAN JUSTITIE VOOR HET BEGROTINGSJAAR 1988

Algemene beraadslaging en stemming over de artikelen

PROJET DE LOI CONTENANT LE BUDGET DU MINISTERE DE LA JUSTICE POUR L'ANNEE BUDGETAIRE 1988

Discussion générale et vote des articles

De Voorzitter. — Wij vatten de bespreking aan van het ontwerp van wet houdende de begroting van het ministerie van Justitie voor het begrotingsjaar 1988.

Nous abordons l'examen du projet de loi contenant le budget du ministère de la Justice pour l'année budgétaire 1988.

De algemene beraadslaging is geopend.

La discussion générale est ouverte.

Het woord is aan de heer Erdman.

De heer Erdman. — Mijnheer de Voorzitter, is het toeval dat het gisteren Sinterklaas was, en dat vandaag een budget wordt besproken dat eigenlijk al helemaal opgesnoept is? In de zak van de Sint vindt men voor de begroting van Justitie waarschijnlijk niets anders dan zwepen en roeden, maar weinig snoepgoed.

Er werd gezegd dat het verantwoord is ongeveer 0,7 pct. van het BNP voor ontwikkelingshulp te besteden. Misschien kan sarcastisch worden gezegd dat het budget van Justitie stilaan als een soort van ontwikkelingshulp op het terrein wordt beschouwd.

Mijnheer de minister, u treft geen verwijt. Het is het voortzetten van een negatieve trend. Volgens bepaalde persberichten zou uw budget in de toekomst ietwat verhogen, maar dan alleen voor een paar detailpunten.

*De heer Henrion, ondervoorzitter,
treedt als voorzitter op*

Ik wil vandaag geen vergelijking maken met andere budgetten of andere noden, waarvoor men «hopen miljarden» uitgeeft, terwijl er voor Justitie maar zo weinig overblijft, en dan moet men er nog rekening mee houden dat de uitgaven voor de erendiensten een zeer groot aandeel vormen.

Mijnheer de minister, in de commissie van de Kamer van volksvertegenwoordigers heeft u een inventaris opgemaakt van wat u de realisaties van 1988 hebt genoemd. Als ik die inventaris vergelijk met uw visie op Justitie, die ik kan opmaken uit een aantal interviews, die u hebt toegestaan toen u op het departement aankwam, dan lijken de realisaties die in het verslag van de commissie van de Kamer zijn opgenomen, weinig overtuigend.

Ik durf vandaag naar de toekomst kijken. Ik voer het woord bij de bespreking van de begroting voor 1988 in de hoop, waarschijnlijk ook de uwe, dat later op bepaalde gebieden meer kan worden gerealiseerd. Het is een chronische ziekte van Justitie, dat men er altijd openstaat voor oplossingen die geen geld kosten. Men mag alles voorstellen zolang het maar niets kost. Dat heeft geleid tot een hele hoop lapmiddelen die uiteinde-

lijk niet bewezen hebben de oplossing te brengen, omdat er niet in werd geïnvesteerd.

Een van de meest markante voorbeelden is de jeugdbescherming, al zal ik dat onderwerp vandaag niet *in extenso* ontwikkelen.

Wij zijn altijd zeer fier geweest over onze prachtige wetgeving, maar de infrastructuur nodig om die wet uit te voeren, heeft altijd ontbroken. Wij werden onlangs nog geconfronteerd met het feit dat bij gebrek aan de nodige infrastructuur, meer en meer gebruik werd gemaakt van het fameuze artikel 53. Wij hebben met zeer veel genoegen vernomen dat u uiteindelijk dit artikel zult schrappen en wij wachten nu op de definitieve teksten.

Mijnheer de minister, het zou verkeerd zijn voor Justitie geen globale visie te hebben. In andere ministeries en instellingen heeft men het tegenwoordig nogal gemakkelijk over een *audit*. Ik heb de indruk dat ook bij Justitie een *audit* nuttig zou zijn. Uw ministerie aan het Poelaertplein is zowat langs alle kanten een klagmuur geworden, maar werkelijke oplossingen zijn alleen maar mogelijk als er een globale visie is. Van lapmiddelen moeten we niet veel verwachten. Dat heeft de «oplossing» van de alleen rechtsprekend rechter bewezen.

Dat nieuwe systeem heeft alleen maar geleid tot het moeten vaststellen van een gebrek aan lokalen en gebouwen en tot een overvloed van beroepen en, bijgevolg, een nog grotere achterstand bij de hoven van beroep. Zulke gebrekkige toestanden zijn het gevolg van een gebrek aan visie bij vorige regeringen.

Ik vraag dat die algemene beleidslijn in het begrotingsdocument duidelijker en uitvoeriger worden voorgesteld dan door wat wij vandaag terugvinden op bladzijde 58 van het begrotingsdocument van de Kamer, waar slechts enkele opschriften worden vermeld, meer niet. De beleidslijnen moeten overigens ook gekoppeld zijn aan statistische gegevens. De meest recente officiële gerechtelijke statistieken dateren thans van 1984, en zijn dus achterhaald.

In die algemene visie komt het er vooral op aan rekening te houden met mensen, niet alleen als subjecten van de Justitie, maar ook als personen die voor de Justitie werken. Hun motivatie is de jongste jaren erg verminderd door een gebrek aan infrastructuur en aan middelen.

Mijnheer de minister, voor de aanwervingen bij de magistratuur hebt u geopteerd voor objectieve normen en voor depolitisering. Ik maak trouwens enig voorbehoud bij die term. Bij de aanwerving van magistraten gaat het hoofdzakelijk om het benoemen van personen die de nodige hoedanigheden bezitten vereist voor het ambt, minder om hun maatschappelijke, ideologische of zelfs politieke visie op de maatschappij; over de burgers van die maatschappij moeten ze tenslotte oordelen.

Bij promoties wordt het normaal verloop van de carrières soms geremd. Dit werkt demotiverend. Mijnheer de minister, u hebt trouwens kennis kunnen nemen van het ongenoegen daarover, bij de openingszitting van het gerechtelijk jaar in Antwerpen, waar u aanwezig was. U hebt de echo's gehoord van de openingszitting in Gent. U hebt dezelfde klachten gehoord bij de installatie van de eerste voorzitter bij het Hof van beroep te Antwerpen.

Aan dit probleem moet dringend worden gesleuteld. In de Kamer hebt u zelf beklemtoond dat het moet worden gekoppeld aan een herwaardering van het ambt van magistraat, wat noodzakelijkerwijze een aanpassing van de wedden en vergoedingen meebrengt, maar u zult mij antwoorden dat u daar geen geld voor hebt! Dezelfde demotivatie bestaat bij de griffiers, het personeel van de parketten en het personeel op de griffies.

De werkmethodes, die daar nog worden toegepast, worden niet ten onrechte als archaisch, bijna middeleeuws bestempeld. Ik nodig u ertoe uit ter plaatse een bezoek te brengen om na te gaan op welke wijze men daar nog werkt. Waarschijnlijk zult u vol afgrijzen naar buiten lopen en zeggen dat dit zo niet verder kan.

Ik neem aan dat de rechtszekerheid vereist dat men nog altijd zeer nauwkeurig bepaalde stukken volgt en dat deze bij versassing tot driemaal toe in verschillende boeken worden

genoteerd. Wanneer men bedenkt wat vandaag de informatica en buretica te bieden hebben, doet zoiets toch vragen rijzen.

In verband met de informatica heb ik met veel belangstelling het antwoord van de vorige minister van Justitie op een parlementaire vraag herlezen. Het gaat hier over de vraag nummer 215bis van de heer Desutter van de Kamer van volksvertegenwoordigers, van 24 juli 1987, waarvan het antwoord verscheen in het bulletin van *Vragen en Antwoorden* van de Kamer, op 15 september 1987, bladzijde 4075.

Uit dat antwoord kan ik afleiden dat er verschillende projecten lopen. Wat mij echter het meest heeft gestoord is dat het hier om partiële projecten gaat. Er bestaat dus op dit vlak blijkbaar geen algemene visie.

In het antwoord is er ook sprake van proefgebieden. Wanneer ik echter zie dat een project tot automatisering van de rechtbanken van eerste aanleg, met als proefgebied Brussel-Leuven-Nijvel, werd goedgekeurd door het NCSC op 5 juli 1984, dat de realisatie slechts een aanvang nam in oktober 1987, dus drie jaar later, had ik graag van de minister de geruststelling gekregen dat daar een globalisatie van aanpak geldt.

Voor de buretica is de toestand nog erger. De minister heeft, in antwoord op vragen gesteld in de Kamer, verklaard dat de nodige apparatuur zou worden aangekocht naargelang van de budgettaire middelen. Als hij dan vermeldt dat er 35 PC's en 30 tekstverwerkers ter beschikking zijn, doen die cijfers mij toch even glimlachen als ik ze vergelijk met de werkelijke noden.

Wanneer daar geen aanpassingen gebeuren met de middelen die in deze tijd voorhanden zijn, wordt Justitie een soort van archief, een soort antiekzaak die geenszins beantwoordt aan de noden van onze maatschappij.

De heer De Seranno. — Zeer juist!

De heer Erdman. — In antwoord op dezelfde vraag heeft uw voorganger verwezen naar wat u de juridische databank van het departement durft noemen. De geschiedenis van JUSTEL, met alle mislukkingen van de eerste fase en zo verder, kennen we allen. Het volstaat niet op het departement een databank op te richten wanneer ze niet, ten eerste, gericht is op alle gegevens die voor Justitie nodig zijn, ten tweede, niet gericht is naar al diegenen die er gebruik van moeten maken en, ten derde, niet kan worden gebruikt voor coördinatie onder de diverse diensten waarvoor ze is bestemd.

Ik stel vast dat er op het vlak van de wetgeving allerlei zaken moeten gebeuren in diensten die daarvoor gecoördineerde, bijgewerkte teksten nodig hebben. Op het departement van Justitie heeft men bepaalde middelen, maar men slaagt er niet in om een coördinatie met andere ministeries uit te werken.

Mijnheer de minister, tenslotte is uw departement het best geplaatst voor deze coördinatie. Dat zou men op regeringsvlak moeten aanvaarden en u de opdracht geven centraal, voor de gehele wetgeving, voor alle departementen, een databank te organiseren.

In JUSTEL is ook rechtspraak opgenomen, maar ik moet even glimlachen wanneer u in uw antwoord in de Kamer vermeldt dat alle arresten van het Hof van Cassatie erin zijn opgenomen. Met alle respect voor het Hof van Cassatie, maar ik denk dat er andere rechtspraak voorhanden is en dat men in de praktijk nog met andere documenten moet kunnen werken. In deze databank vind ik geen internationale gegevens, noch een vergelijking van het internationale recht met ons recht en de impact ervan op ons recht, noch de internationale aspecten van de rechtspraak die gevolgen kunnen hebben voor ons juridisch leven.

Ik ga nu even in op het onderwerp politie.

Ik ga niet uitweiden over de toestand bij de gerechtelijke politie. Onlangs hebben bepaalde verklaringen van verantwoordelijken van de gerechtelijke politiek nogal wat ophef gemaakt in de onderzoekscommissie in de Kamer. In aansluiting op het antwoord dat u daaromtrent in de Kamer hebt gegeven, wil ik u vandaag vragen of de rekeningen van Interpol uiteindelijk

betaald zijn. In de Kamer zei u dat dit eerstdaags zou gebeuren en het verslag van de Kamer dateert van 25 november 1988.

Het is niet mijn bedoeling uw rekeningen op te volgen, mijnheer de minister. Ik stel deze vraag alleen omdat ik bekommerd ben voor de voortzetting van de samenwerking met een organisatie als Interpol. Wij stellen vast dat op de begroting 1988 zeer belangrijke bedragen worden uitgetrokken voor wat wordt genoemd «de bestrijding van het terrorisme». Intense samenwerking met Interpol is daarvoor, mijns inziens, een eerste vereiste. Wanneer de rekeningen echter niet worden betaald, zou die samenwerking echter wel eens in het gedrang kunnen komen.

Het zou de politionele sfeer ten goede komen indien, naast de aanpassingen en inspanningen die reeds werden gedaan ten voordele van de gerechtelijke politie, de verscheidene taken eens nauwkeurig zouden worden omschreven. Deze taakomschrijving zou moeten gepaard gaan met een coördinatie van de diverse diensten, enerzijds, terwijl, anderzijds, ook het doorgeven van gegevens effectief zou moeten worden gecontroleerd.

Momenteel houden de verschillende politionele groepen vaak de gegevens waarover zij beschikken uitsluitend voor zich. Het niet-uitwisselen van gegevens is niet bevorderlijk voor het tot stand komen van een samenhangend politioneel beleid. Het werkt veeleer het ontstaan van heilige huisjes in de hand waarvan niet mag worden geraakt. Dit leidt uiteindelijk tot een chaotische toestand waarbij de ene politie achter de andere aanzit terwijl zij haar activiteiten beter op een ander doelwit zou richten.

Mijnheer de minister, hoe staat het nu met het BIC? Wat is van deze dienst geworden? Ik heb van nabij kunnen volgen dat er zeer veel moeilijkheden waren bij de oprichting. Wanneer wij een bepaalde optie nemen, moeten wij er ook de consequenties van dragen. Het is niet voldoende 's avonds voor de TV, vol bewondering te kijken naar het prachtige werk dat die mensen van de FBI met hun slappe hoeden, althans voor de TV, presteren.

Wanneer wij hier dergelijke diensten willen oprichten, moeten wij ook aanvaarden dat de wetgeving wordt aangepast. Ervan uitgaan dat politionele diensten niet provocerend mogen optreden, maar toch politionele diensten oprichten die dergelijke methodes zouden toepassen, leidt uiteraard tot juridische chaos wanneer die praktijken aan het licht komen.

Mijnheer de minister, ik zou graag uw standpunt ter zake kennen en tevens wens ik te vernemen welke de huidige situatie is bij het BIC.

Ik heb vastgesteld dat u ook bekommerd bent over de coördinatie. In verband met de digitalisering van het systeem voor het nemen van vingerafdrukken, hebt u immers verklaard zelf voorstander te zijn van een coördinatie tussen de betrokken ministers. Ik wil u nogmaals waarschuwen, mijnheer de minister, u te hoeden voor heilige huisjes en alles in het werk te stellen om de uitwisseling van gegevens te bevorderen.

Ik sprak daarstraks over Sinterklaas. Laten wij echter ook even ernstig zijn. Over enkele dagen vieren wij de verjaardag van de Verklaring van de rechten van de mens. Uw departement zou meer oog moeten hebben voor de juiste toepassing van die verklaring en dus voor de werkelijke eerbiediging van de rechten van de mens.

In de toekomst zullen er nog een reeks problemen moeten worden aangepakt, zoals het gevangeniswezen in zijn geheel, de problemen binnenin en buitenuit, en de problemen zowel van de gedetineerden als van het personeel.

Mijnheer de minister, welke zijn uw intenties ten opzichte van wat men het «klachtenrecht» van de gedetineerden noemt? Zal u het institutionaliseren en zal u oog hebben voor wat als essentieel voor de gedetineerden kan worden beschouwd?

Ik weet dat al werd geantwoord dat de minimumregels worden in acht genomen. Ik zou er bijna durven aan toe te voegen, zoals men in Antwerpen zegt: het zou d'er nog moeten aan mankeren!

Inzake het klachtenrecht van de gedetineerden staan we verder dan de minimumregels en zou er een degelijk systeem moeten worden uitgebouwd.

Ik weet dat er projecten zijn opgezet voor de modernisering van de gevangenissen. België heeft steeds een hoge borst opgezet in het «internationaal concert» en verkondigde er dat ons systeem, voortvloeiend uit de 19e eeuw, de beste gebouwen biedt. Wij leven echter niet meer in de 19e eeuw. We zijn nu op het einde van de 20e eeuw en stappen over naar de 21e eeuw.

Bepaalde cellen, die nu nog worden getoond als modelcellen, zijn in feite afgrijselijke plaatsen die helemaal niet bijdragen tot de wederaanpassing van de gedetineerde aan de maatschappij, wederaanpassing die toch de bedoeling moet zijn van elke vrijheidsberoving en die niet kan en zal gebeuren als niet een gepaste ambiance wordt gecreëerd. Die ambiance moet ook voortvloeien uit de personeelsbezetting die noodzakelijk is voor de begeleiding. Ik denk aan de sociale dienst, aan de begeleidings- en tewerkstellingsprogramma's, en aan het personeel dat wordt ingeschakeld om de overgang tussen detentie en vrij leven mogelijk te maken.

Ieder van ons weet dat in de gevangenis zeer verantwoordelijke taken worden waargenomen door personeel dat, jammer genoeg, in het administratief geheel in rang 4 wordt geklasseerd. Dit personeel wenst reeds lang een hogere graad. Naar aanleiding van die terechte eisen van het personeel werden bepaalde premies al lichtjes aangepast.

Toch blijft soortgelijk personeel erg kwetsbaar en is de te lage bezoldiging een groter gevaar dan het verstoren van het begrotingevenwicht door de budgettaire inspanning die vereist zou zijn om die bezoldiging op te trekken.

Mijnheer de minister, wat is de toekomst van de Hoge Raad voor penitentiair beleid, een instelling waarvan ik het bestaan persoonlijk op prijs stel en die opnieuw leven heeft gekregen door een van uw voorgangers, minister Van Elslande?

De werkzaamheden van die raad lijken te zijn stilgevallen door het ontbreken van voldoende hulp, infrastructuur en materiële gegevens. De Hoge Raad heeft in het verleden uw departement advies verstrekt. Het zou nuttig zijn de oorspronkelijke visie te verlaten, waarbij de Hoge Raad uitsluitend de minister adviseert en die adviezen ook te bezorgen aan het Parlement dat dan kennis kan nemen van de documenten die een aansporing en een inspiratiebron moeten zijn voor het beleid. Het Parlement heeft recht op algehele informatie en niet alleen op een opsomming van wat de Hoge Raad heeft gedaan.

Blijkbaar is het ministerie van Justitie een van de weinige instellingen in ons land die een beroep op voluntaristisch werk kunnen doen. Door uw departement worden raden en adviesorganen opgericht, en u en uw voorgangers slagen erin een voluntaristische geest wakker te maken. Vanuit alle hoeken krijgt u medewerking, zonder dat dit budgettaire enige weerslag heeft.

Dat uw eigen kaders hun medewerking verlenen is normaal, maar de balie en de universiteiten werken eveneens ten volle mee. Vele raden functioneren dus op louter voluntaristische basis, maar zij wensen uiteraard ook concrete resultaten van het gepresteerde werk te zien en niet te versmachten in Einzelzelen vergaderingen, zonder enig resultaat.

Vele raden lijden ook aan de basiskwaal van het gebrek aan infrastructuur. Daardoor wordt met uw ministerie in bepaalde omstandigheden voorzichtig gewerkt en wordt deze raden weinig materiële hulp ter beschikking gesteld. Bij gelegenheid had ik van u ook graag vernomen welke adviesorganen op het ogenblik in uw departement functioneren en in welk tempo er wordt gewerkt. Ik begrijp natuurlijk wel dat u in dit debat op deze vragen niet zomaar kunt antwoorden.

Wat het wetenschappelijk onderzoek betreft, heb ik in uw budget wel bepaalde posten teruggevonden die «repetitief» zijn tegenover vorige jaren. Zo stel ik vast dat voor het Nationaal Centrum voor criminologie sinds jaren 6,6 miljoen wordt ingeschreven en dat met dit budget uiteindelijk zeer weinig kan worden gedaan.

Ik stel eveneens vast dat men op de universiteiten en in universitaire en internationale centra al het mogelijke doet om op wetenschappelijk vlak opzoekingen te verrichten en documenten te produceren. Het is dan ook absoluut noodzakelijk dat uw departement nauw samenwerkt met de wetenschappelijke wereld.

Ik moet met spijt vaststellen dat België, dat jaren geleden op de voorgrond stond in het geheel van internationaal wetgevend werk en impulsen gaf op internationaal vlak, nu op zijn begroting van Justitie amper 1,5 miljoen heeft uitgetrokken voor de bijdragen aan internationale organisatie.

Ik zal in het kader van deze begroting niet alle aspecten van de wetgeving bespreken. Toch moeten wij eens voor altijd duidelijk beseffen dat onze wetgeving aan de maatschappij moet worden aangepast. Ik stel vast dat, tengevolge van de EG-richtlijnen en van het eigen leven van de EG, bijzondere impulsen worden gegeven aan het economische recht en aan het vennootschapsrecht, dat vanuit Straatsburg zeer duidelijke richtlijnen worden gegeven om ons familierecht aan te passen en dat ook onze nationaliteitswetgeving is aangepast, maar ik moet tot mijn spijt verklaren dat wij op strafrechtelijk gebied ter plaatse blijven trappelen. Ook op dat vlak moeten vooraf en ongeacht wat reeds is gebeurd, duidelijke opties voor de toekomst worden genomen.

Ik heb met genoeg vastgesteld dat in de regeringsverklaring enkele passages voorkomen waarin wordt gezegd dat zal worden gewerkt op basis van de tot hertoe bestaande rapporten van de koninklijke commissarissen Legros en procureur-generaal emeritus Beeckaert.

Sommigen zullen misschien niet eens meer weten in welk jaar deze laatste zijn verslag bij uw departement heeft ingediend. De Commissie voor de herziening van het Strafwetboek heeft reeds zeer veel inspanningen geleverd, en ik vraag mij dan ook af wat er gaat gebeuren met die commissie? Gaat u die nieuw leven inblazen, mijnheer de minister, want haar werking is op het ogenblik achterhaald door de opdracht die koninklijke commissaris eerste voorzitter emeritus Legros had gekregen.

De enorme discussies die werden gevoerd, en de colloquia die men aan het project-Legros heeft gewijd, bewijzen dat er nog heel wat problemen aan de orde zijn en dat niet iedereen het project enthousiast zal aanvaarden.

U heeft zich in de Kamercommissie voorstander verklaard van punctuele en gedeeltelijke hervormingen in de plaats van te trachten een groots werk af te maken. Iedereen weet dat grootse projecten in Kamer en Senaat ettelijke jaren in beslag nemen. Het heeft weinig zin te spreken over hervorming van het strafrecht of aanpassing van het strafrecht aan deze maatschappij indien men daar nog verscheidene jaren moet aan wijden.

We moeten echter ook constateren dat bepaalde zaken zeer dringend worden en dat, zelfs wanneer het ontwerp van de heer Legros betrekking heeft op het eerste boek van het Strafwetboek, dit helemaal niets oplost voor de specifieke misdrijven die in het tweede boek voorkomen.

Ook daarvoor moet een optie worden genomen. Men kan niet verder leven met het Strafwetboek van 1867 voor de behandeling van sommige misdrijven. De accenten in dat Strafwetboek zijn in genen dele meer aangepast aan de huidige maatschappij. Indien men de strafmaten voor «patrimoniale» misdrijven, zoals diefstal met verzwarende omstandigheden, vergelijkt met die voor geweldmisdrijven, dan heeft men duidelijk de indruk dat in 1867 meer waarde werd gehecht aan de eigendom dan aan de fysieke integriteit. Dat is niet langer aanvaardbaar.

Quid met het milieurecht? Het is natuurlijk goed principes voorop te zetten zoals «de vervuiler moet betalen». In ons strafrechtelijk bestel heeft het milieurecht echter nog geen voldoende doorgang gevonden.

Hoewel geen enkel misdrijf klein is wanneer het behoud van de maatschappij in gevaar wordt gebracht, wordt de witteboordencriminaliteit, die toch een grote economische weerslag heeft en grensoverschrijdend is, minder zwaar bestraft dan andere misdrijven. Met de huidige strafwetgeving kan zij niet zo effectief worden bestreden. Dit is in de huidige bespreking

misschien wel een van de kernpunten waarom ook u bekomerd bent.

De vorige regeringen hebben de jongste jaren zeer sterk de geweldsmisdrijven geaccentueerd. Men is er zelfs in geslaagd een klimaat te scheppen, waarin iedereen aanvaardt dat er in de gerechtshoven, zagezegd uit veiligheidsredenen, kooien worden opgericht, waarin de toch als onschuldig te beschouwen beklaagden worden opgesloten om terecht te staan.

Ik zou de nagedachtenis van mijn goede vriend stafhouder Henry van Luik te kort doen, indien ik het gevaar zou onderschatten. Dit gevaar mag echter niet ten koste van de eerbied voor de mens worden bestreden. Dit kan evengoed gebeuren door controle of door eventuele nazichten, maar mensen mogen niet door de wijze waarop zij voor de rechtbank moeten verschijnen, in feite reeds van tevoren worden veroordeeld.

De controles in het kader van de bestrijding van de gewelddadige criminaliteit moeten aan twee voorafgaande voorwaarden tegemoetkomen.

Ten eerste moet de sublimatie van het geweld worden beperkt. Ik pleit hier uiteraard niet voor censuur of voor een voorafgaand nazicht van alles wat op de markt wordt gegoooid. Ik stel voor een campagne te voeren gericht op degenen die er eventueel toe geneigd zijn geweld te gebruiken.

Ten tweede moet er werk worden gemaakt van de wapenwet. Dit is een oud zeer dat nu dringend moet worden verholpen. Men zal mij antwoorden dat er geen totale controle mogelijk is, dat onze grenzen niet hermetisch kunnen worden gesloten en dat er toch niet dagelijks razzia's kunnen plaatsvinden. Ik ga hiermee akkoord. Wat echter mogelijk is, moet worden gedaan; wat niet mogelijk is, kan uiteraard niet gebeuren. De huidige situatie is nochtans niet langer aanvaardbaar.

Thans worden immers bij haast elk misdrijf mensen betrapt die rondlopen met een wapen op zak, alsof dat een gebruiksvoorwerp is dat men elke dag nodig heeft. Op zo een ogenblik moet er toch worden ingegrepen. Recent werd u in de Senaat nog geïnterpelleerd over dit aspect van het probleem. Ik heb uw antwoord gehoord. Ik vraag u met aandrang ter zake zeer snel maatregelen te nemen.

Mijnheer de minister, ik wil eindigen met een vrome wens die past bij Kerstmis. Zo ga ik dan van Sinterklaas naar Kerstmis.

We moeten er in België in slagen het vertrouwen in het gerecht te herstellen. Wij moeten ook de rechtszekerheid verbeteren. Het is onvoldoende in een maatschappij enkel en alleen oog te hebben voor wat ik druf noemen, de staatsrechtelijke maatschappelijke zekerheid die kadert in de economische sfeer en in de veiligheidstheorie zoals Landsverdediging en zo voorts. Het is niet voldoende oog te hebben, welk belang wij daaraan ook hechten, voor sociale zekerheid.

Rechtszekerheid is een even grote vereiste voor een rechtsstaat. Bij de derde macht ligt spijtig genoeg het accent op « derde » en minder op « macht ». Het is tijd dat die derde macht wordt hersteld. Het is ook tijd dat ten aanzien van de burgers de rechtszekerheid meer vorm krijgt.

Ik zal vandaag niet uitweiden over iets wat allicht in de Senaat ter sprake zal komen dank zij het initiatief van de voorzitter van de commissie voor de Justitie, collega Lallemand, en met uw instemming, mijnheer de minister, namelijk het colloquium over de achterstand in gerechtszaken. Ook dat is een aspect van de rechtszekerheid, dat voor dringende verbetering vatbaar is. Onze maatschappij heeft nood aan rechtszekerheid. Indien wij er niet in slagen die te waarborgen, dan nemen wij onze taak niet effectief waar.

Ik heb het volste vertrouwen in uw visie op de toekomst. Ik heb ter voorbereiding van deze uiteenzetting mijn inspiratie gezocht in het *Journal des Procès* dat u hebt « getackled » bij uw aantreden op het departement van Justitie.

Het is met vertrouwen in de toekomst dat de SP-fractie de begroting zal goedkeuren. (*Applaus.*)

M. le Président. — La parole est à M. Lallemand.

M. Lallemand.— Monsieur le Président, j'ai entendu l'excellente intervention de M. Erdman, ce qui me dispensera d'être très long. En ce qui concerne les vœux pieux formés par M. Erdman, il est frappant de constater que les vœux lorsqu'ils sont pieux, n'ont pas de consistance.

M. Erdman a raison de dire que notre société a besoin de justice comme de pain et que la sécurité juridique est certainement un élément fondamental de l'Etat de droit, de l'ordre public et de la démocratie. Il a également raison lorsqu'il affirme que la justice est parfois déconsidérée, souvent à tort d'ailleurs.

Il est bon que les hommes politiques se préoccupent du statut du « troisième pouvoir » et qu'ils ne le discréditent pas à la légère. A de très nombreuses reprises, j'ai pu constater que certaines interventions faites dans cette enceinte manquaient de mesure, de vérité et, pour tout dire, de justice à l'égard du pouvoir judiciaire.

On a accusé ce pouvoir de politisation excessive. Je me permets de dire que notre justice est indépendante. Elle l'est également vis-à-vis du pouvoir exécutif et du pouvoir parlementaire, donc législatif. Je n'en veux pour preuve que le souci permanent qui est le vôtre, monsieur le ministre, d'affirmer qu'il ne vous appartient pas d'intervenir dans les procédures judiciaires. Ce faisant, vous confortez un ordre juridique essentiel.

Notre justice n'est pas asservie au pouvoir politique. M. Erdman a parlé du troisième pouvoir comme s'il ne s'agissait pas d'un véritable pouvoir. Il est cependant réellement séparé des autres et détient, en fait et en droit, tous les moyens de son indépendance.

Je me souviens d'une discussion que j'ai eue il y a quelques années avec le président de la Ligue des droits de l'homme, qui avait écrit alors au sujet de la Belgique, un livre intitulé *Les libertés malades du pouvoir*. Je lui ai demandé de quel pouvoir ces libertés étaient malades et — étrangement — il n'a pu me répondre. En effet, il n'est pas évident que nos gouvernements briment les libertés ni que le Parlement vote des lois qui violeraient les droits de l'homme.

Enfin, le pouvoir judiciaire me paraît répondre dans une large mesure aux espérances fondées sur lui. Nous vivons avec désespérance nos idéaux démocratiques, mais nous sommes incapables de désigner avec précision les maux qui nous affectent. Ceux-ci sont devenus anonymes, ce qui constitue un des grands problèmes des démocraties. On ne peut plus associer ces maux au visage d'un dictateur ou leur donner les traits d'un homme de pouvoir. Le gouvernement est, en quelque sorte, devenu une société anonyme.

Nous devons respecter les pouvoirs quand ils exercent leurs prérogatives et ne pouvons les discréditer et laisser croire qu'ils ne sont indépendants que lorsqu'ils n'exercent pas vraiment leurs prérogatives.

Comme je l'ai dit au début de mon intervention, je serai plus bref car M. Erdman a émis beaucoup de considérations. Je me rallie à la plupart d'entre elles.

Toutefois, j'aimerais poser à M. le ministre quelques questions dans deux domaines précis et, en particulier, au sujet du système pénitentiaire.

Les émeutes qui ont ravagé les prisons de Saint-Gilles et de Forest ont éclaté il y a à peine un an. La responsabilité et les causes de ces incidents n'ont pas été clairement établies. J'estime qu'il ne faut pas attendre que de nouveaux mouvements se produisent dans les prisons pour réfléchir aux solutions à apporter aux maux que l'on y constate.

En 1985, le ministre de la Justice dressait un bilan de sa politique dans le *Journal des procès*. Il y soulignait l'effort particulier consenti en vue de l'amélioration de l'équipement des prisons, tant du point de vue de l'hébergement que de la sécurité. Il serait bon qu'un état soit dressé des mesures réalisées depuis lors, de manière à rendre compte de ce qui a véritablement été fait pour améliorer à la fois les conditions d'hébergement et de sécurité.

Cette information est indispensable. Les nouvelles répandues par la presse ne cessent de susciter des questions auxquelles nous ne pouvons répondre avec beaucoup de clarté. Vous êtes, monsieur le ministre, probablement l'une des rares personnes de ce royaume qui puissiez, à cet égard, donner les précisions utiles.

La surpopulation des prisons est incontestablement l'un des grands problèmes auxquels le ministère de la Justice soit confronté. Au cours des années précédentes, des chiffres estimant les taux de surpopulation ont été cités: 31 p.c. à Forest, 27 p.c. à Namur, 20 p.c. à Saint-Gilles, 14 p.c. à Nivelles, 26 p.c. à Gand, 22 p.c. à Jamioulx, 6 p.c. à Lantin, 50 p.c. à Verviers, 28 p.c. à Dinant et 5 p.c. à Louvain. Ces chiffres communiqués par des milieux autorisés, sont peut-être dépassés. J'aimerais que vous m'informiez de l'appréciation de votre administration quant à ces taux à l'heure actuelle. Où en est-on et qu'a-t-on fait pour diminuer ces données particulièrement préoccupantes?

La surpopulation accroît, en effet, les risques d'insécurité. Elle porte également atteinte à la dignité des personnes. Il est indéniable que trois ou cinq personnes confinées dans une cellule sont atteintes dans leur dignité. Point n'est besoin de vous dire, monsieur le ministre, que la façon dont un régime traite ses détenus, définit aussi la façon dont il traite ses citoyens.

Lorsqu'on torture dans une prison, vous pouvez être sûr qu'on brime des citoyens ailleurs et que la liberté ne règne pas dans les rues. En d'autres termes, comme je l'ai écrit il y a quelques années, les prisons sont nos miroirs maudits. Nous ne voyons pas que ce qui s'y passe n'est que l'exagération de ce qui nous arrive. En tant que démocrates, le traitement des détenus doit certainement nous préoccuper de façon privilégiée. Je crois donc qu'un débat sur la politique pénitentiaire est indispensable.

Vous avez pris des mesures pour accroître le nombre de gardiens. Ces mesures sont bonnes, mais insuffisantes. Le statut des gardiens doit être amélioré. Il est anormal qu'ils ne soient pas insérés dans l'administration pénitentiaire et ne disposent pas d'un statut comme c'est le cas de l'administration.

C'est d'autant plus anormal eu égard au rôle essentiel qu'ils jouent dans le reclassement et la resocialisation des prisonniers. On sait que les prisons monocellulaires, dans lesquelles les gardiens sont remplacés par des portes munies d'un œil électronique, sont de véritables enfers. Les gardiens maintiennent le contact avec la société. Ils méritent assurément toute notre attention.

Je me réjouis, en tout cas, de ce que vous ayez accepté de répondre à l'invitation que je vous ai faite comme président de la commission de la Justice, de tenir à ce sujet, à un moment qui vous conviendra, un large colloque, après celui que nous tiendrons sur l'arrière judiciaire. Il est nécessaire que nous ayons une réflexion publique sur le problème des prisons. Le Parlement, tout comme les milieux judiciaires, vous en sera reconnaissant. Nous serons heureux d'entendre différentes personnalités s'exprimer sur la prison dont nous avons trop peu débattu.

Des réformes doivent être réalisées rapidement pour limiter la surpopulation pénitentiaire. Je songe notamment à la modification de la loi sur la détention préventive. Vous n'ignorez pas que la commission de la Justice du Sénat a sur ce point, insisté de façon particulièrement précise, auprès des ministres qui se sont succédé à la tête du département.

J'ai déclaré à plusieurs reprises à votre prédécesseur que la commission de la Justice ne supporterait plus qu'on reporte encore cette question, comme elle le fut à trois reprises, parce que le gouvernement annonçait son intention de déposer un projet qui réglerait globalement la matière. Nous pouvons examiner les propositions de loi et notamment un projet de loi qui, à l'origine, est une proposition déposée à la Chambre par M. Henrion et qui a été votée par la suite. Cette proposition est intéressante, mais elle n'a pas donné lieu à débat parce que le gouvernement estimait qu'il fallait globaliser la matière.

J'ai fait remarquer à l'époque au ministre responsable que cette démarche ne nous plaisait pas, parce qu'elle était le fait

d'une pratique détestable des gouvernements qui accaparent le travail des parlementaires et l'intègrent dans leurs projets de loi. J'ai donc fait savoir que si le gouvernement ne déposait pas de projet, je ferais inscrire, en priorité, à l'ordre du jour de la commission, la question de la détention préventive.

Vous avez bien voulu me dire que telle était votre intention, que vous partagiez ce point de vue et que le gouvernement déposerait avant la fin de l'année un projet de loi que la commission pourrait examiner au début de l'an prochain. J'espère que vous réaliserez cette intention.

En ce qui concerne la détention préventive et les abus en la matière, nous avons cité le cas qui s'est produit à Bruxelles, lorsque la Chambre des mises en accusation a confirmé la détention préventive, de femmes qui avaient barbouillé le palais de justice de Louvain de slogans sans doute désagréables pour la justice,... Qu'on ait retenu ces personnes pendant trois semaines en détention préventive, pour de tels faits, est révélateur d'une dégradation de l'esprit qui a présidé à l'adoption de la loi.

De même, nous avons récemment connu à Nivelles un exemple qui a suscité de nombreuses questions. On a emprisonné une femme avec son enfant âgé de quatre mois. Or, il est apparu, d'une part, que cette femme, en vertu des décisions judiciaires françaises incontestables, disposait de la garde de cet enfant, et d'autre part, que le père avait obtenu en Belgique, mais par défaut, un jugement en sens contraire. Au bout du compte, cette contradiction entre deux décisions judiciaires a été sanctionnée par l'enfermement pendant quelques jours d'une mère de famille et de son enfant.

Tout cela est préoccupant et montre peut-être que la loi n'offre pas suffisamment de garanties pour protéger les citoyens contre des arrestations peut-être inutiles ou excessives, et qui provoquent des remous dans l'opinion publique.

J'en viens à ma deuxième considération sur une réforme souhaitable.

Il conviendrait, à mon sens, que nous songions à réaliser ce que demande M. Erdman, et de donner ainsi consistance au « droit de plainte » des détenus. Il semble important que ceux-ci puissent connaître dans les prisons un système juridique qui leur permette de se conduire en citoyens et qui évite qu'ils soient traités en objets, en êtres qu'on manipule et qui n'ont pas la possibilité de prendre leur propre conduite en main.

Cette exigence est légitime et je suis, comme M. Erdman, d'avis qu'il faudrait envisager une réforme des règlements pénitentiaires. Une loi n'est pas nécessaire. On pourrait, par voie d'arrêté, régler cette question, à tout le moins à titre provisoire.

Telle est mon opinion, monsieur le ministre, sur la question pénitentiaire. Je suis rassuré à l'idée que nous y reviendrons et que l'occasion nous sera donnée d'en débattre d'une manière plus orientée et davantage approfondie. Vous rendrez, c'est certain, un indiscutable service au Parlement en participant à ce débat.

Il est indéniable que le problème de l'arrière judiciaire nous interpelle. Je viens d'apprendre qu'à la Cour d'appel de Liège, les affaires sont actuellement fixées à 1993; à Gand, les délais seraient portés à deux ans; à Bruxelles, les appels ont augmenté de 25 p.c. et ce pourcentage croissant d'année en année, entraîne une situation réellement dramatique.

En effet, le nombre des affaires à fixer dépasse la capacité d'absorption des cours et tribunaux. On voit mal comment arrêter l'accroissement de l'arrière si des mesures ne sont pas prises. Le précédent gouvernement a, j'en conviens, fait des efforts dans ce sens. Il a augmenté les cadres, mais cette augmentation ne paraît pas suffisante. On ne parvient pas à arrêter l'inflation de l'arrière, ce qui détruit la sécurité juridique.

Il faut donc repenser cette question et réfléchir aux augmentations de cadres. A ce sujet, je sais combien le coût d'une telle mesure préoccupe, non sans raison, le gouvernement. Il n'est en tout cas pas envisageable de maintenir un système judiciaire qui permet à un débiteur, par le biais de recours successifs, de différer l'exécution de sa prestation pendant plusieurs années.

Cette attitude devient incontestablement un déni de justice et détruit les droits que nous accordons aux plus faibles.

Je fais notamment allusion aux droits sociaux car, si les tribunaux du travail devaient connaître cette même spirale dans l'inflation de l'arriéré judiciaire, il est évident que les droits accordés aux travailleurs seront annihilés. Il en résultera que les créanciers seront contraints de transiger, pour obtenir le règlement desdits droits, dans des délais supportables. Les avocats connaissent parfaitement cette situation préoccupante.

Monsieur le ministre, le traitement de l'arriéré judiciaire est certainement une de vos tâches les plus lourdes. Il faut envisager d'autres mesures que celles liées à l'augmentation du cadre, car vous devrez nécessairement tenir compte des contraintes budgétaires. Il faudra dès lors imaginer des réformes.

Il y a, par exemple, un encombrement au niveau des référés. Il est évident que les procédures par voie de référé, dans un système d'arriérés judiciaires, ne font que croître, puisque ceux qui n'arrivent pas à obtenir des fixations rapprochées sont obligés de recourir aux juridictions des référés. Il faut prévoir des mesures susceptibles de « dégorger » ces instances. Il s'impose de traiter dès maintenant les référés puisqu'il faudra bientôt imaginer de « super-référés » afin de combler les retards des référés.

Une réforme, qui n'entre pas directement dans le champ de votre compétence stricte, mais qui me paraît utile, serait le traitement adéquat du sursis à l'exécution en matière administrative.

Il est anormal que la faculté d'ordonner la surséance à l'exécution des actes de décisions administratives ne soit pas accordée au Conseil d'Etat. Cela paraît anormal car cette haute juridiction devrait être à même, lorsqu'elle en est requise, de statuer sur les urgences.

A l'heure actuelle — pour donner un exemple incontestable — un soumissionnaire évincé, lors d'une soumission, doit entreprendre trois actions pour obtenir réparation des préjudices qu'il subit: il doit tout d'abord aller devant le Conseil d'Etat pour faire constater qu'il y a eu violation des règles des marchés publics; il doit ensuite se présenter devant le tribunal civil pour obtenir des dommages et intérêts. Il sera aussi amené à saisir un juge des référés qui ignore tout de l'affaire et devant lequel il faudra exposer la cause afin d'obtenir un sursis à l'exécution d'une décision administrative.

Voilà un exemple clair prouvant que notre système judiciaire conduit, de façon tout à fait anormale à des procédures inutiles, à des recours qui n'ont pas de justification véritable. Et l'arriéré judiciaire et l'encombrement des juridictions, ne font que croître!

D'autres suggestions peuvent également être faites.

La conclusion que je tire de ce trop rapide exposé sur l'arriéré judiciaire est que parmi les réformes utiles il y a la réorganisation de nos greffes et, partant, de l'administration de la Justice.

L'informatisation et la modernisation dont on a parlé posent de vastes problèmes. On s'y est attelé avec très peu, voire trop peu de moyens, bien entendu.

Il faut reconnaître que l'administration des greffes résiste souvent à toute modernisation. Il faut parfois convaincre, voire contraindre à l'usage de moyens modernes.

Dans ce domaine, la tâche à accomplir est considérable et capitale. Parmi ces indispensables réformes d'informatisation, je songe notamment à l'information juridique, à l'informatisation de la connaissance juridique et donc à la création de banques de données convenables.

Nous disposons, je le sais, de certaines de ces banques et notamment de JUSTEL, système qui fut réalisé avec peu de moyens.

Des gens très méritants ont mis sur pied cette banque de données, mais elle est insuffisante et, à raison précisément de cette insuffisance, elle décourage la consultation.

Les magistrats du tribunal de commerce de Bruxelles, notamment, que l'on avait délégués pour consulter JUSTEL y ont

renoncé, parce qu'ils n'y trouvent pas d'informations suffisamment précises, complètes et fiables.

Dans des pays voisins, en France, par exemple, M. Fabius, Premier ministre, a signé, il y a quelques années, un décret créant un Centre public d'informatique juridique qui, pour toute la France, crée une banque de données complète sur la législation, la réglementation et la jurisprudence. C'est un outil de travail incomparable qui non seulement peut jouer un rôle fondamental dans l'accroissement de la qualité de la justice et de la sécurité des décisions rendues, mais peut aussi contribuer à résoudre l'arriéré judiciaire en éliminant des recherches manuelles souvent longues et difficiles.

J'aimerais avoir votre avis sur la politique d'informatisation, notamment sur la création d'une banque de données fiables contenant toutes les informations législatives, réglementaires et jurisprudentielles requises.

De manière générale, il est clair qu'un audit devrait être fait sur le fonctionnement de la justice.

Vous n'êtes guère enclin, je le sais, à désigner des commissaires royaux, ni très favorable aux grandes réformes du Code pénal et du Code d'instruction criminelle. Vous préférez les réformes partielles. On peut comprendre qu'un souci de célérité, dans certains cas, conduise aux mêmes appréciations que les vôtres. Toutefois, en cette matière, il serait bon qu'on fasse l'inventaire des modes de fonctionnement de la justice et que des personnes compétentes vous fassent des propositions, après une étude sérieuse. On constate, notamment que des retards auraient pu être évités. Des dossiers très spécialisés, impliquant des recherches et une jurisprudence très élaborée sont distribués dans trois ou quatre chambres différentes, contraignant des juges à effectuer des recherches et des démarches qui auraient pu utilement être entreprises par un seul d'entre eux. Il y a donc, si je puis dire, un mauvais emploi des juges quant à la répartition et à l'étude des affaires à traiter.

On voit, par ailleurs, se développer des pratiques intéressantes.

Ainsi, à Bruxelles et à Nivelles, certains magistrats « tapent » eux-mêmes leurs jugements sur des machines à traitement de textes achetées à leurs frais. Ce ne sont donc plus les greffiers qui effectuent ce travail, mais les juges eux-mêmes. Ces modifications des habitudes et des traditions sont suscitées par la montée de l'informatisation. Il faut en tirer des conclusions et penser un programme de réformes. Pour ce faire, il est nécessaire d'avoir des vues relativement complètes et claires sur le fonctionnement d'un appareil d'une complexité considérable.

Qu'en pensez-vous, monsieur le ministre? Votre avis sera considéré avec attention.

Voici encore, pour terminer cette brève intervention, quelques questions, que je ne développerai pas. Vous savez, en effet, que nous sommes attendus à la commission des Réformes institutionnelles; MM. Baert et Erdman doivent y reprendre leurs fonctions.

Première question: en ce qui concerne le vagabondage et la mendicité, nous avons été condamnés par la Cour européenne des droits de l'homme. Avez-vous l'intention de prendre une initiative en la matière?

Deuxième question, plus précise: que comptez-vous faire au sujet de la délivrance des copies de dossiers répressifs? La situation actuelle, ubuesque et humiliante pour les avocats et les parties, discrédite la justice de ce pays. On l'a vu dans l'affaire du Heysel; un dossier de 50 000 pages coûterait, au prévenu qui voudrait se le procurer, 1 500 000 francs, ce qui est intolérable!

N'importe quel dossier, quelque peu complexe et comportant deux ou trois cents pages, coûte des sommes considérables à ceux qui veulent en avoir connaissance. Il est tout à fait rétrograde d'imposer aux parties ou à leurs avocats de passer des heures dans les greffes pour prendre des notes alors qu'une défense sérieuse requiert que l'on ait sous les yeux le texte précis d'un dossier d'instruction.

La responsabilité de cette situation incombe non pas au ministre de la Justice, mais bien au ministre des Finances. Il est aberrant qu'une photocopie coûte 30 ou 35 francs la page, alors que les magasins, qui en tirent leur profit, pratiquent des prix bien plus bas de 4 ou 5 francs. Tout cela suscite, à l'étranger, des étonnements, des ricanements et, pire encore, le mépris. Il s'impose de remédier à cet état de choses. Une démarche auprès du ministre des Finances devrait entraîner une modification du Code du timbre.

J'en viens à une autre question: que comptez-vous faire, monsieur le ministre, en matière de viol?

Vous n'ignorez pas qu'une psychose se développe dans une partie de la population. On dit que, dans certains campus universitaires, des faits de viol se sont produits et que des plaintes arrivent sur les bureaux des procureurs.

Nous devrions nous pencher à nouveau sur l'aspect législatif de ce problème. Comme vous le savez, un différend s'est fait jour entre le Sénat et la Chambre à propos de la législation en question. Nous avons une conception différente de celle de la Chambre des représentants. Ce point de désaccord n'a, à ce jour, pas encore été réglé. Il devait pourtant l'être par des concertations amiables entre les deux commissions de la Justice. Je m'étais volontiers prêté à cet échange; malheureusement, la Chambre n'a pas donné suite à l'initiative. Nous avons attendu, à plusieurs reprises, l'an dernier, les délégations qui devaient nous rendre visite.

Une démarche doit être entreprise — de ma part, bien sûr, mais également de la vôtre, monsieur le ministre — pour qu'on prenne attitude et qu'on modifie une législation rétrograde toujours dominée par les conceptions d'une époque où l'on n'accordait pas au viol le caractère de gravité qui lui est reconnu aujourd'hui.

J'aborderai, à présent, le problème de l'immigration.

La déclaration gouvernementale prévoit la désignation d'un commissaire bruxellois à l'immigration.

Je souhaiterais connaître les intentions du gouvernement à cet égard.

Dans cette ville qui compte bon nombre d'étrangers, il est important qu'une politique d'intégration soit conçue et appliquée, car son absence a généré, au cours des années précédentes, de terribles malentendus au sein de la population, et fait naître un sentiment xénophobe extrêmement dangereux pour les institutions démocratiques, sentiment qui est loin d'être parfaitement résorbé.

En ce qui concerne les réfugiés, j'aimerais avoir des précisions sur les entrées de ceux-ci sur notre territoire dans les derniers mois. Je souhaiterais également connaître le pourcentage des solutions retenues à leur endroit, c'est-à-dire le nombre de refoulements, d'entrées, etc. Je crois que des chiffres sont fort utiles.

J'aimerais également savoir quand vous comptez installer la Commission permanente de recours des réfugiés qui, chose extraordinaire, n'a pas encore été mise sur pied alors que la loi est entrée en application.

Enfin, je me félicite de l'ouverture du centre d'accueil pour les candidats réfugiés et j'aimerais connaître votre appréciation sur les capacités dont il témoigne et savoir, de façon plus générale, quelle politique d'accueil vous allez suivre.

Je vous remercie de votre attention, monsieur le ministre, et vous prie d'excuser mon absence lors de votre réponse car je dois siéger à la commission des Réformes institutionnelles (*Applaudissements.*)

De Voorzitter. — Het woord is aan de heer Baert.

De heer Baert. — Mijnheer de Voorzitter, mijn uiteenzetting bij de begroting van Justitie voor 1988 zal zeer kort zijn.

Het gaat hier om een begroting die reeds grotendeels opgebruikt is, waarvoor de minister zelf niet helemaal verantwoordelijk is, en die in de Kamer van volksvertegenwoordigers werd ingediend, zodat ze hier slechts op de tweede plaats wordt

behandeld. In afwachting van de begroting voor 1989 die in de Senaat zal worden ingediend, wil ik toch enkele beschouwingen formuleren.

Ik vraag allereerst uw aandacht voor het lot van de advocaten-stagiairs. Wij hebben een goede wet op de vergoeding van de stagiairs die pro Deo-zaken behandelen, maar de uitvoering ervan was tot nu toe veel minder goed. Een initiatief van de minister van Justitie om die vergoeding tot een min of meer redelijke hoogte op te trekken ware zeker aangewezen. Wij hoeven daarom niet meteen zo ver te gaan als in Nederland en in de andere ons omringende landen, waar een stagiair die pro Deo-zaken behandelt voor het Bureau voor bijstand en verdediging, van die vergoeding behoorlijk kan leven. Bij ons krijgen de stagiairs slechts een aalmoes; in het beste geval 30 à 40 000 frank per jaar. Hier moet dringend iets worden aan gedaan. Ten tweede wil ik het hebben over de achterstand bij het gerecht.

De heer Lallemand heeft dit probleem reeds met treffende voorbeelden gesitueerd. De vorige minister van Justitie heeft immers een aantal maatregelen getroffen, en zelfs wetten laten goedkeuren die in zekere mate de achterstand moesten opslorpen, maar die nauwelijks resultaten hebben opgeleverd. Ik denk hier aan iets wat bijna als een soort tovermiddel wordt beschouwd, namelijk de veralgemening van de alleen rechtsprekend rechter. Dit heeft niets gegeven; de achterstand is alleen maar groter geworden.

Het enige middel om die achterstand in te halen en te vermijden dat wij opnieuw deze reusachtige tot op de rand van de rechtswijgering gaande achterstand zouden oplopen is een voldoende aantal magistraten die, wanneer zij normaal werken, het werk moeten kunnen bijhouden. Ik spreek van werken in een normaal tempo — niet in een industrieel tempo —, wat bij sommigen toch iets hoger zal liggen dan wat nu het geval is.

Op de tweede plaats zou de uitrusting van die magistraten efficiënter moeten zijn.

Het is godgeklagd dat bepaalde vlijtige magistraten zichzelf een PC — *personal computer* — en een tekstverwerker hebben moeten aanschaffen, op hun kosten om hun vonnissen vlugger te kunnen afhandelen. Zij zitten immers met een aantal telkens weerkomende formules. Dat zou toch door het departement moeten worden geregeld. De griffie van elke min of meer belangrijke rechtbank zou voldoende moeten geïnformatiseerd zijn om te kunnen beantwoorden aan datgene wat de onderhorigen ervan mogen verwachten: dagelijkse vonnissen binnen een redelijke termijn.

Mijn derde opmerking geldt de benoemingen in de magistratuur.

Tal van oplossingen werden reeds voorgesteld in verband met de depolitiserings, respectievelijk de vertegenwoordiging in de magistratuur van alle strekkingen in de maatschappij. Alle oplossingen zijn in principe zoniet goed, dan toch niet te verwerpen op voorwaarde dat selectie bij de aanwerving op de juiste manier gebeurt. Een van de goede zaken die de jongste jaren werden ingevoerd, is het unaniem advies van een college van korpsoversten, eerste voorzitter, procureur-generaal, voorzitters van de rechtbank, procureur des Konings, stafhouder. Op grond van dit advies kunnen reeds een aantal niet geschikte kandidaten worden geweerd.

Voorts moeten wij er alleszins voor waken en verhinderen dat het niet-behoren tot enige politieke of ideologische strekking een reden zou kunnen zijn om een bekwaam kandidaat-magistraat niet te benoemen. Wij moeten hoe dan ook aanvaarden en bevorderen dat een aantal geheel « onafhankelijken » in de magistratuur een plaats vinden, wat niet wil zeggen dat mensen die een uitgesproken politieke overtuiging hebben en dat laten blijken, geen goede magistraten zouden zijn. Alle strekkingen en ook degenen die niet tot een politieke strekking behoren moeten een kans krijgen, wanneer ze verstandig en integer zijn, de nodige menselijke kwaliteiten hebben en ertoe bereid zijn in de magistratuur dat omvangrijke en belangrijke werk te verrichten dat aan de « derde macht » van het land is toevertrouwd.

Tenslotte, mijnheer de minister: wij naderen Kerstmis en ik verwijs even naar de passus uit het regeerakkoord en de regeringsverklaring over de maatregelen die de regering zal nemen om tot een verzoening tussen alle burgers te komen. Iedereen weet wat dat betekent; het heeft ooit nog in een regeringsverklaring gestaan. En ik herinner mij zeer goed dat in de jaren 1977-1978, binnen de regering, aan een aantal maatregelen gewerkt werd die bepaalde menselijke en sociale gevolgen van de repressie zouden opruimen.

De problemen blijven bestaan. Ik denk bijvoorbeeld aan maatregelen in verband met het toekennen van arbeidersrekeningen, waarrond onzekerheid nog steeds bestaat. Ik denk aan bepaalde scheve pensioensituaties die nog niet geregeld zijn, aan mensen voor wie nog het zwaard van Damocles van een invordering van schadevergoeding voor de Staat boven het hoofd hangt, zodat zij allerlei kunstgrepen moeten uithalen om hun patrimonium te beveiligen, en andere problemen.

Dat alles kan soms met een koninklijk besluit, soms zelfs met een circulaire, een gewone bestuursmaatregel, worden opgelost, ongeacht mogelijke welgevende maatregelen. Ik vraag dat u daar in deze kersttijd aandacht aan zou besteden.

Voor het overige, mijnheer de minister, kan ik bevestigen dat de Volksunie-fractie de begroting van Justitie zal goedkeuren; zij heeft vertrouwen in het beleid dat u wil voeren. Ik vraag u ook mij te willen verontschuldigen dat ik de vergadering niet langer kan bijwonen, ik moet namelijk aanwezig zijn in de commissie voor de Herziening van de Grondwet.

De Voorzitter. — Het woord is aan de heer Janzegers.

De heer Janzegers. — Mijnheer de Voorzitter, de bespreking van het ontwerp van wet houdende de begroting van Justitie willen wij aangrijpen om uw aandacht te vragen voor de problemen van een veelal vergeten groep in onze samenleving, namelijk de woonwagenbewoners en de zigeuners.

Herhaaldelijk hebben afgevaardigden van het VOW, Vlaams Overleg Woonwagenwerk, en van COPRODEV, *Coordination pour la promotion et la défense des gens de voyage*, zich tot u gericht om de problemen te bespreken van de in België verblijvende zigeuners en woonwagenbewoners.

Die problemen hadden vooral betrekking op een drietal thema's die onder de bevoegdheid vallen van de minister van Justitie, namelijk, de controlemaatregelen door de politionele diensten; de aanwezigheid van de zogenaamde « Joegoslavische zigeuners » in België, en het juridisch statuut van de in België verblijvende woonwagenbewoners, de zogenaamde *voyageurs*, veelal van Belgische nationaliteit en van de zigeuners.

Een controle door politie en rijkswacht kan tot doel hebben de opsporing van de identiteit van onbekenden of de lokalisatie van een vermeend misdrijf.

Als rondtrekkenden worden zigeuners en woonwagenbewoners relatief meer gecontroleerd dan de gemiddelde burger, in eerste instantie omdat de diverse politionele diensten wensen te weten met wie ze te maken hebben. Treffend is dat de jongste jaren de controlemaatregelen ten aanzien van rondtrekkenden drastisch toegenomen zijn. Het Vlaams Overleg Woonwagenwerk bezorgde me zo een zeer lange en gedetailleerde lijst. Wat kan men hieruit opmaken?

De controle gebeurt heden zeer systematisch en bestendig. Bij elke nieuwe verplaatsing worden de betrokkenen gecontroleerd. Bij langer verblijf op eenzelfde plaats gebeurt de controle meermaals. Daarnaast zijn er geregeld controles in de buurt van verblijf- of pleisterplaatsen, evenals de geregelde wegcontroles waaraan zij, met hun soms « donker » uiterlijk, meer dan anderen onderworpen worden.

Ongeacht reeds uitgevoerde controles, worden woonwagenbewoners gecontroleerd door andere politiediensten of door andere personen binnen eenzelfde politionele dienst. Zelfs bij

kleine verplaatsingen binnen een regio worden grondige controles uitgevoerd, telkens opnieuw.

Uit de aard van de controles is te besluiten dat het er niet louter om te doen is de identiteit van de betrokkenen te kennen. De controles zijn meestal grondig: niet enkel de identiteit van het gezinshoofd wordt gevraagd, ook die van de gezinsleden. Bovendien worden bijna steeds de papieren van auto en caravan gekeurd, soms worden de caravans doorzocht.

Geregeld wordt de controle uitgevoerd door een afsluiten en omsingelen van de plaats waar de woonwagenbewoners verblijven. Geregeld wordt gebruik gemaakt van politiehonden en wapens onder meer zelfs mitrailletten. Soms worden zelfs overvalwagens ingezet. In deze gevallen worden de woonwagenbewoners urenlang geïmmobiliseerd, waardoor zij hun daginkomen verloren zien gaan. Die *razzia's* werken zeer negatief op het integratieproces van die mensen en zijn funest voor het imago dat de betrokkenen hebben bij de omwonenden en passanten. Zij versterken een negatief beeld.

Tijdens sommige controles wordt van elk individu, dat toevallig ter plaatse is, een foto genomen. Betrokkenen moeten een lei vasthouden waarop hun naam en geboortedatum is vermeld, evenals een registratienummer. Deze foto's blijken achteraf gebruikt te worden bij opsporingen. Er zijn aanwijzingen dat een systematisch repertorium wordt aangelegd van de in België aanwezige zigeuners, waar dit vroeger administratief werd geregeld door middel van een nomadenkaart. Een aantal politionele diensten beschikken over klasseringen waarin gegevens en foto's van zigeuners zijn vermeld. In een aantal gevallen staat het gegeven « zigeuner » expliciet vermeld op het klassement en op de individuele foto. Deze gegevens hebben in het verleden reeds meermaals geleid tot inhechtenisneming van onschuldigen.

Bij woonwagenbewoners en zigeuners wordt relatief veel gebruik gemaakt van de voorlopige aanhouding en van de preventieve hechtenis. Zelfs voor administratief opzoekingswerk wordt gemakkelijk overgegaan tot een voorlopige aanhouding.

Het algemeen toenemen van controles, zowel qua frequentie, als qua omvang en aard, wordt door de betrokkenen als hinderlijk en discriminerend ervaren, te meer omdat de oorzaken niet te vinden zijn in een wijziging van hun individueel of maatschappelijk gedrag. Wel kunnen een aantal externe maatschappelijke elementen aangewezen worden die een verklaring kunnen aanreiken voor deze toename.

Eerst is er de standplaatsenproblematiek.

Sedert 1960 zijn de traditionele stand- en pleisterplaatsen nagenoeg verdwenen. Grondoverschotten zijn schaars geworden. Slechts weinig gemeenten hebben maatregelen genomen om te voorzien in andere opvangmogelijkheden. De komst van de woonwagenbewoners in een gemeente, waar geen voorzieningen zijn, wordt in toenemende mate aangezien als een inbreuk op de rechtmatigheid en de legaliteit. De woonwagenbewoners worden beschouwd als indringers, aan de gemeente door andere gemeenten opgedrongen. Men wil er zo vlug mogelijk van af. De sociale inbreuk op de min of meer voorspelde gebeurtenissen in een gemeente wordt als een soort illegale inbreuk bekeken en bestraft. Het optreden van de politiediensten gebeurt dan ook meestal vanuit een negatieve sfeer, en identiteitscontrole wordt gekoppeld aan een bevel tot uitdrijving. De controles zijn een middel om aan te duiden dat de betrokkenen in de gemeente niet zijn gewenst.

Woonwagenbewoners worden als indringers en buitenstaanders beschouwd. Vooral bij zigeuners, die van zichzelf reeds een « vreemd » uiterlijk hebben, is dit imago uitgesproken. Het overheersende beeld is dit van over geheel Europa zwervende volkeren, die toevallig in deze of gene gemeente zijn beland. Dit imago overheerst de feitelijkheid: de meeste woonwagenbewoners en zigeuners zijn in België geboren en getogen en hebben vaak de Belgische nationaliteit. Het rondtrekken geschiedt hoofdzakelijke in eigen land of soms in de omlig-

gende landen. Het imago overstijgt zelfs de interpretatie van gegevens: de meeste politiediensten hebben, ondanks de veelvuldige controles, geen enkel inzicht in de samenstelling van de families, zelfs al verblijven zij jarenlang in hun gemeente.

De herhaalde identiteitscontroles schijnen er niet toe te leiden dat de identificatie wordt vergroot. Integendeel, de toevloed van gegevens werkt verwarrend en wekt eerder de indruk dat het een grote, ondoorzichtige en mystieke wereld betreft.

Ten tweede zijn de controles zeer onpersoonlijk.

De controles gebeuren afstandelijk en door middel van een computer. De herkenning van verbanden, families en persoonlijke individuen is er niet meer bij. De opdracht tot identificatie wordt functioneel bekeken: identificatie en checken van opsporingsberichten. Individualisering en persoonlijk contact worden vermeden. De politiediensten krijgen een onvolledig en afstandelijk zicht op betrokkenen, waarbij het initiële interpretatieschema — het imago van de vreemdeling, de « nomade » — blijft bestaan.

Ten derde rijzen er problemen door de aanwezigheid van « Joegoslavische zigeuners ».

Van de jaren 1960 af verblijven in België geregeld rondtrekkende zigeuners van « Joegoslavische » afkomst. Zij komen meestal uit Nederland en Frankrijk. In deze groepen zijn een beperkt aantal families die hun bestaansmiddelen betrekken uit illegale inkomsten, zoals diefstal. Sommigen komen enkel met de auto uit het buitenland om in België hun slag te slaan.

Deze « Joegoslavische zigeuners » tasten ten eerste de reputatie aan van de in België verblijvende woonwagenbewoners en zigeuners. De politionele diensten richten hun opsporingen naar de gehele groep van woonwagenbewoners en zigeuners. De Belgische woonwagenbewoners en zigeuners, die gemakkelijk lokaliseerbaar zijn, worden aldus voortdurend in moeilijkheden gebracht.

Ik wil even dieper ingaan op de problematiek van de aanwezigheid van de « Joegoslavische zigeuners » in ons land.

Sedert de jaren 1960 zijn er belangrijke migraties van zigeuners uit de Oostbloklanden, onder meer uit Joegoslavië, naar West-Europa. Grote concentraties bevinden zich in Frankrijk en Italië. Andere landen als Nederland, Duitsland, Zweden en Denemarken hebben kleinere aantallen — enkele honderden tot duizenden personen — opgenomen en gelegaliseerd.

België is niet ingegaan op de aanbevelingen van de Raad van Europa en heeft geen bijzondere maatregelen genomen ten opzichte van deze nieuwe migratie. Een aantal van deze gezinnen verblijven geregeld en tijdelijk in België. Aangezien de meesten niet beschikken over een geldige verblijfsvergunning, is hun verblijf geregeld door middel van een toeristenvisum of is hun verblijf illegaal. Geregeld worden gezinnen uitgewezen.

Een beperkt aantal van deze gezinnen bouwde de jongste jaren een negatieve reputatie op. Door het systematisch plegen van diefstallen in woningen, onder meer met aanwending van jongeren en kinderen, heeft deze beperkte groep alle zigeuners gecompromiteerd. Een aantal factoren bemoeilijken een omschrijving van de problematiek. De leden van de groep zijn nauwelijks lokaliseerbaar, ook al omdat zij niet in België zijn gevestigd. Zij bedienen zich vaak van valse identiteitsgegevens. Hun werkveld verplaatst zich voortdurend. De politionele activiteiten ter zake zijn lokaal te situeren.

In de behandeling van deze problematiek blijkt een algemeen gebrek aan inzicht en coördinatie op regionaal en internationaal vlak. Daardoor blijven de problemen bestaan en worden zij veralgemeend naar alle zigeuners van buitenlandse afkomst en zelfs naar alle zigeuners, ook die met de Belgische nationaliteit. Door de gebrekkige omschrijving van de problematiek blijven ook de opvangmogelijkheden in gebreke. Sedert verscheidene jaren weet het gerecht niet meer hoe het gepast moet optreden. Bij gebrek aan betere mogelijkheden worden zelfs vaak zigeunerkinderen in de gevangenis opgesloten.

In België hebben de woonwagenbewoners geen enkel specifiek statuut. Daardoor zijn de algemene wetgeving en de reglementering op hen van toepassing. Wel wordt in de uitvoerende

reglementering soms met hun specifieke situatie rekening gehouden. Zo wordt in de reglementering van de bevolkingsregisters rekening gehouden met het rondtrekken, zoals voor schippers. Het domicilie-adres houdt voor deze bevolkingsgroepen geen verplichting van verblijf in.

In 1941 werd door middel van een circulaire van het ministerie van Justitie, van 12 december, een apart stelsel voor nomaden ingevoerd. Het stelsel houdt een bijzonder statuut in voor « nomaden » of « Romaniches ». Een nadere omschrijving van deze groep wordt echter niet gegeven. In het koninklijk besluit van 6 december 1955 wordt in artikel 20 bepaald: « Vreemde zigeuners worden niet in de gemeenteregisters ingeschreven. Zodra ze de leeftijd van 15 jaar bereiken, ontvangen ze van de administratie van de openbare veiligheid een zigeunerkaart welke drie maanden geldig is en maandelijks door de bevelhebber van de rijkswachtbrigade op het grondgebied waarvan de houders hun kamp hebben opgeslagen, dient gevisieerd en welke door voornoemde administratie hernieuwd wordt wanneer ze vervalt. »

Het is pas op 14 januari 1975 dat een koninklijk besluit deze nomadenkaart afschaft en de zigeuners gelijkstelt met andere vreemdelingen. Hoewel dit een gelegenheid was om de zigeuners zoals in de ons omliggende landen te naturaliseren, bleven zij het vreemdelingenstatuut behouden. Degene wiens oorspronkelijke nationaliteit niet vaststond, werd het statuut van « onbepaalde nationaliteit » toegekend. Dit is in tegenspraak met de Internationale Conventie over het statuut van de statenlozen, dat in artikel 1 bepaalt: « Voor de toepassing van dit verdrag geldt als « staatloze » een persoon die door geen enkele Staat, krachtens diens wetgeving, als onderdaan wordt beschouwd. »

Dat aan een persoon, wiens nationaliteit twijfelachtig is, per definitie het statuut van statenloze moet worden toegekend, is expliciet in de memorie van toelichting bij de wet ter bekrachtiging van voorgenoemde conventie opgenomen.

Uit het voorgaande blijkt dat de zigeuners in België een bijzonder en zeer precair statuut hebben, waardoor hun rechtstatuut zeer wankel blijft. Zelfs na de afschaffing van de nomadenkaart in 1975 werd hun een onduidelijk en internationaal niet erkend statuut van onbepaalde nationaliteit gegeven. Door het weigeren van een verblijfsvergunning van meer dan één jaar aan woonwagenbewoners die zijn ingeschreven in het vreemdelingenregister, wordt andermaal een element toegevoegd waardoor de rechtszekerheid van betrokkenen wordt beknut.

De weigering tot het uitreken van verblijfsvergunningen langer dan een jaar werd door het ministerie van Justitie verantwoord door het verblijf in een caravan. Daardoor zou er geen sprake kunnen zijn van vestiging.

Ten aanzien van EEG-onderdanen werd het Belgische standpunt in 1984 door de Europese Commissie veroordeeld.

Of het standpunt van het ministerie van Justitie voor niet-EEG-leden ondertussen eveneens is gewijzigd, is niet bekend. Ondertussen beschikken vele woonwagenbewoners wel over een vestigingsvergunning, omdat de gemeenten niet altijd melding maken van hun verblijf in een caravan.

De rechtsonzekerheid die in het Belgische justitiële beleid ten aanzien van zigeuners en woonwagenbewoners terugkomt, vinden we ook terug in de afhandeling van de dossiers voor naturalisatie. Een recent vonnis van de rechtbank van eerste aanleg te Antwerpen getuigt hiervan: « ... dat belanghebbende een zigeunerin is die als een nomade door het land trekt, dat de vraag zich stelt of belanghebbende haar hoofdverblijf in België heeft, zoals vereist in artikel 14 van het Wetboek van de Belgische nationaliteit, of eventueel waar dit hoofdverblijf zou gelegen zijn; dat haar adres van inschrijving slechts een postadres is ».

Deze argumentatie werd aanvaard als reden tot weigering van de naturalisatie.

Ook op justitieel vlak worden de woonwagenbewoners met argwaan bekeken en waar mogelijk in de rechtsonzekerheid gehouden. Dit geldt des te meer voor de zigeuners. Zij hebben jarenlang een uiterst precair en discriminatoir statuut gehad,

terwijl hun levenswijze nu nog aanleiding geeft tot uitzonderlijke maatregelen.

Tot besluit doe ik enkele voorstellen voor het beleid.

De verscheidene deelproblemen vereisen niet alleen een specifieke aanpak per probleem. Een globale benadering is noodzakelijk, te meer omdat de huidige problemen vaak te maken hebben met een bepaald beeld van deze bevolking, een beeld dat weinig genuanceerd is en onvoldoende rekening houdt met een aantal feitelijke gegevens.

Zou men binnen het ministerie van Justitie niet een ambtenaar kunnen aanwijzen die ter zake de beleidscoördinatie op zich kan nemen? De betrokkene zal door een beter inzicht in de bevolkingsgroep en de globaliteit van de problematiek de deelproblemen beter kunnen begrijpen en kunnen situeren. De diverse voorstellen die in de toekomst kunnen worden geformuleerd zullen dan beter kunnen worden geïntegreerd.

Een eerste stap inzake controlemaatregelen moet worden gedaan rond het imago van de zigeuners en de woonwagenbewoners. Hierbij kunnen enkele maatregelen van nut zijn.

Op korte termijn kan een nieuwe circulaire de politionele diensten een beter inzicht geven in de realiteit die zich met betrekking tot woonwagenbewoners en zigeuners voordoet. In dezelfde zin kan een particuliere aanbevelingsbrief, die ter beschikking wordt gesteld aan de woonwagenbewoners, bij de politionele diensten een positieve indruk wekken.

In de vorming en de opleiding van politie en rijkswacht moet aandacht komen voor de levenswijze van de woonwagenbewoner. Een andere, een niet-sedentaire, levenswijze betekent geenszins een gelijkstelling met onwettelijkheid.

Het aantal en de omvang van de controles kan drastisch worden verminderd. Een betere coördinatie onder de politionele diensten en een efficiëntere verwerking van de gegevens zal vele nodeloze controles vermijden. Vele controlemaatregelen zijn overmatig omdat zij uitgaan van een crimineel beeld van de betrokken bevolking. Een betere informatiedoorstroming naar de verscheidene diensten, onderlinge coördinatie en voorafgaand overleg zullen bijdragen tot een beter inzicht en tactischer optreden.

Het stationeerprobleem heeft tot gevolg dat geen gepaste opvang mogelijk is voor de woonwagenbewoners. Overleg ter zake met de andere bevoegde ministers, onder meer de gemeenschapsminister voor Gezin en Welzijnzorg, moet een verbetering kunnen stimuleren.

Wat het nijpende probleem van de «Joegoslavische» zigeuners betreft, dient in de eerste plaats een overzicht te worden opgesteld van de situatie. Gegevens hierover liggen verspreid over diverse diensten; kwantitatieve aanwezigheid, periodiciteit, politionele maatregelen, criminaliteit, samenstelling, lokalisatie.

Een betere regionale, nationale en internationale coördinatie zal een betere omschrijving en nuancering van de problematiek aangeven.

In dezelfde zin dient te worden gewerkt aan een ernstige opvang van de problematiek. Signaleren wij hier de problematiek van de kinderen in de gevangenis, de verwijderingsmaatregelen zonder meer, en zo voort.

Er moet ook een juridisch statuut komen.

De aanbevelingen van de Raad van Europa dringen telkens aan op het verhogen van de rechtszekerheid van rondtrekkenden en zigeuners in de lid-staten. Diverse maatregelen worden voorgesteld, zoals naturalisatie, standplaatsen, aangepast onderwijs, enzovoort.

De afschaffing van het onzekere statuut van «onbepaalde nationaliteit» is een eerste vereiste. Gezien de lange aanwezigheid van betrokkenen in België en de uitzonderlijke juridische positie waarin België de betrokkenen in het verleden heeft geplaatst, lijkt een toekenning van de Belgische nationaliteit een juiste procedure.

Ten aanzien van de diverse juridische maatregelen moet de woonwagenbewoner en zigeuner als volwaardig worden erkend

en een zekerder rechtsstatuut mag hem niet langer worden geweigerd. De inschrijving in de gemeenteregisters moet evenwaardig worden geacht aan de inschrijving van een huisbewoner.

Mijnheer de Voorzitter, de waarde van een democratie hangt af van de aandacht die zij heeft voor de zwakkeren en kansarmen in de maatschappij.

In het regeerakkoord komt hierover heel wat voor.

Men spreekt er over het herinschakelen van de kansarmen in onze maatschappij en over de verbetering van hun weerbaarheid, over de emancipatie van specifieke groepen. Van de apartheid in Zuid-Afrika wordt zelfs gezegd dat zij onaanvaardbaar is en dat ze moet worden afgeschaft. Misschien kan men ook in ons land werk maken van de apartheid waarvan woonwagenbewoners en zigeuners het slachtoffer zijn. (*Applaus.*)

De Voorzitter. — Het woord is aan de heer Suykerbuyk.

De heer Suykerbuyk. — Mijnheer de Voorzitter, in het kader van deze begroting wil ik in het kort het woord nemen over een zeer belangrijk punt, dat in het Parlement echter bij mijn weten nog nooit grondig werd besproken, namelijk het akkoord dat in 1985 te Schengen gesloten werd tussen Benelux, enerzijds, en Duitsland en Frankrijk, anderzijds, aangaande de liberalisering van het personenverkeer en het goederenvervoer en aangaande de samenwerking onder de diverse politiediensten.

Dit akkoord is belangrijk omdat het zeer concrete doeleinden beoogt binnen de Europese ruimte. Het is ook belangrijk omdat Benelux hier als een eenheid optreedt tegenover twee toch niet onbelangrijke landen in Europa. Dit akkoord is eveneens belangrijk omdat de nagestreefde doeleinden op de juiste maat zijn gesneden van de betrokken landen, reden waarom ik ervoor pleit dat men het bij de juiste maat zou houden. Dat kan u, mijnheer de minister, via uw inbreng in het Benelux-comité.

Vermits over het akkoord werd onderhandeld en de uitwerking ervan enkele interessante perspectieven biedt, is er een zekere belangstelling gebleken van andere landen, onder andere Italië, Denemarken en zelfs Oostenrijk. Dat is op zich positief. Ik meen echter dat het akkoord niet tot veel andere landen mag worden verruimd al was het maar om de zeer concrete doelstellingen binnen de maat te houden, zoals ze oorspronkelijk werden opgevat.

Het is niet mijn bedoeling, mijnheer de minister, u te onderwerpen over al wat er in Schengen is gebeurd. Het zou goed zijn dat over dit gegeven, dat stil en ongemerkt groeit, maar dat toch ook een belangrijke ingreep in de interne rechtsorde in België zal meebrengen, uitvoerig wordt gediscussieerd in een commissie.

Ondertussen stel ik de vraag, want daarover schijnt twijfel te bestaan, of Schengen binnen de gestelde termijnen haalbaar is. Ondanks het feit dat het hier over zeer concrete dingen gaat, zijn de opties niet gering. Men is immers nogal ambitieus.

Ik denk bijvoorbeeld aan de samenwerking onder de politiediensten, ook op het justitiële terrein. Ik kan mij indenken dat het niet eenvoudig is om ter zake tot één noemer te komen. De grensoverschrijding van politiediensten is nu eenmaal iets wat zelfs psychologisch moeilijk ligt, afgezien van de andere aspecten die eraan verbonden zijn, maar ondanks die moeilijkheden moet men doorwerken, want het is een uiterst belangrijke zaak.

In verband met het personenverkeer hebben wij in het kader van Benelux reeds enige ervaring. De voorttrekkersrol die Benelux heeft gespeeld, manifesteert zich reeds *in concreto*. Het is echter moeilijker met betrekking tot Duitsland en Frankrijk en het is nog moeilijker wanneer het gaat om derde landen. Het visumbeleid van de vijf landen houdt hiermede ongetwijfeld verband. Hier zullen de opvattingen ook wel niet allemaal dezelfde zijn.

Men wenst ook een gezamenlijke databank op te richten. Dat is, we moeten het toegeven, even efficiënt als gevaarlijk. Het is een uiterst delicate aangelegenheid.

Dat de bestrijding van de misdaad nodig is, betwijfelt niemand, maar dat het evenzeer nodig is waakzaam te zijn ten

opzichte van databanken is nog niet tot iedereen doorgedrongen. De burger kan verontrust zijn wanneer hij verneemt dat er ergens in een databank over hem persoonlijke gegevens zijn gestopt en hij niet weet wie de politieke verantwoordelijkheid voor dit bestand draagt. Die gegevens kunnen trouwens in een databank worden opgenomen, ook wanneer iemand geen gerechtelijke antecedenten heeft, maar omdat het om bepaalde redenen nodig kan worden geacht die gegevens in een databank onder te brengen.

Ik weet niet in hoeveel databanken ik steek, maar ik ben er zeker van dat de meeste medeburgers het ook niet weten. Dit moet ons beangstigen, zeker wanneer het verder gaat dan het nationaal verband, zoals hier op het vlak van vijf landen. Politieële samenwerking en gezamenlijke misdaadbestrijding horen bij een dergelijk databestand, maar ik wil hierbij wel waarschuwen voor de bedreiging van het respect van de *privacy*.

De liberalisering houdt een aantal kansen in, maar tegelijkertijd ook een aantal gevaren. Vermits het terrorisme zijn eigen grenzen al lang heeft opgeblazen, is het normaal dat de grenzen voor de bestrijding ervan ook worden afgeschaft. Het akkoord van Schengen is een belangrijke optie met het oog op de misdaadbestrijding en voor een verdere liberalisering op Europees vlak.

Mijnheer de minister, ik vraag geen uitvoerig antwoord, wel een concrete stand van zaken en ik hoop dat we in de commissie voor de Justitie over deze belangrijke problematiek van gedachten zullen kunnen wisselen. (*Applaus.*)

M. le Président. — La parole est à M. Wathelet, Vice-Premier ministre et ministre de la Justice et des Classes Moyennes.

M. Wathelet, Vice-Premier ministre et ministre de la Justice et des Classes moyennes. — Monsieur le Président, je suis conscient que la discussion du budget de mon département pour l'année 1988, alors que nous sommes déjà en décembre, ne présente plus qu'un intérêt limité. Je suis conscient également que le Parlement est soumis à rude épreuve et que, comme l'a dit M. Suykerbuyk la semaine dernière, les travaux prévus laisseront à peine le temps de respirer.

Je précise toutefois que la discussion du budget à ce moment de l'année constitue malgré tout un progrès par rapport aux années précédentes. En effet, lorsque je suis entré en fonction, j'ai eu « l'honneur » de soumettre à l'approbation des sénateurs et des députés les budgets 1985, 1986 et 1987, qui n'étaient pas encore votés.

M. Lallemand a déclaré que nous avons besoin de justice comme de pain. Mais j'ai l'impression que la part du budget de l'Etat réservée à la Justice est équivalente à celle consacrée aujourd'hui, dans un budget familial moyen, à l'achat de pain. Mais à l'inverse des familles, qui peuvent se contenter de la quantité de pain achetée, la société ne peut se satisfaire actuellement de sa « part » de justice.

J'estime cependant qu'il ne faut pas attribuer la responsabilité des insuffisances budgétaires au pouvoir judiciaire lui-même, ni exagérer le discrédit, comme l'a fait remarquer M. Lallemand.

L'opinion publique s'intéresse beaucoup plus aux avions sinistrés qu'à ceux, beaucoup plus nombreux, heureusement, qui atterrissent sans problème. En matière de justice, quelques lacunes, quelques faiblesses ne doivent pas nous faire oublier que la plupart des tâches sont menées à bien et que la majorité des personnes concernées sont motivées et compétentes. Quelques éléments exceptionnels qui attirent l'attention ne peuvent permettre de porter des jugements définitifs, et certainement injustes. Tout comme M. Lallemand, je souhaite que la justice dispose des moyens qui garantissent son indépendance et son efficacité, mais je dois bien constater, appuyant les divers intervenants, que tel n'est pas le cas aujourd'hui.

De begroting van Justitie heeft nooit de voorrang gekregen: 1,2 pct. van de totale begroting is beslist te weinig. Vele inspanningen zijn nodig, en er zullen ook heel wat moeilijkheden moeten worden overwonnen. Het verleden toont immers aan dat de begroting van het departement Justitie weinig middelen

toebedeeld kreeg. Tussen 1978 en 1988 steeg deze begroting slechts met 26 pct. Ter vergelijking volgende cijfers: Binnenlandse Zaken steeg met 38 pct., Pensioenen met 73 pct., Sociale Voorzorg met 97 pct. en Economische Zaken met 41 pct.

Voor het begrotingsjaar 1989 hebben wij een bijzondere inspanning geleverd. Het is een van de weinige begrotingen die een stijging vertonen, zij het dan toch nog steeds te weinig.

De heer Erdman heeft er terecht op gewezen dat de materiële of menselijke infrastructuur de goede bedoelingen niet volgt, zelfs niet de verbeterde wetteksten.

J'espère avoir bientôt l'occasion de présenter — en premier lieu au Sénat, si je ne me trompe — le budget 1989 du département de la Justice. Comme l'a demandé M. Erdman, je définirai alors des orientations claires et détaillées et j'exposerai le programme que je compte réaliser en plusieurs années. Dans certains domaines, un plan pluriannuel s'impose, en effet.

Lors de la discussion des budgets 1985, 1986 et 1987, j'ai déjà fait part de mon souci de rencontrer de manière adéquate les besoins de l'administration de la Justice, en privilégiant ce qui m'apparaît urgent pour sauvegarder une institution qui, à tort ou à raison — certainement à raison, du moins partiellement — ne jouit plus de la considération et de la confiance d'autrefois.

Le rapport Dumont de 1986 fait valoir un certain nombre de causes et de circonstances, notamment les retards de l'administration de la Justice, la critique des décisions judiciaires, le statut des magistrats, la motivation du personnel, la priorité toute relative réservée au budget. Il est évident que tous ces éléments devront faire l'objet d'une étude.

Het is noodzakelijk, zoals de heer Erdman heeft gezegd, een globale visie te hebben.

Des faits précis ont été abordés par quelques intervenants.

Men heeft veel gesproken over de gerechtelijke achterstand. Hieromtrent blijven de berichten alarmerend.

M. Lallemand a même parlé de l'effet « boule de neige » et je crois que, comme la dette publique, il est alarmant.

Er zijn dringend hervormingen nodig om een einde te maken aan de dubbele zwakte van het gerecht, namelijk de traagheid en de overbelasting. In de commissie voor de Justitie van de Senaat is een overeenkomst bereikt over een initiatief dat ook de instemming heeft gekregen van de leden van de Kamer, namelijk de organisatie van een colloquium in het Parlement. Ik sta hier volkomen achter. Wij beschikken over voldoende materie, voorstellen en ontwerpen van wet, verslagen van werkgroepen, rapporten en studies van universiteitsprofessoren. Het is tijd om tenminste enkele conclusies te trekken en concrete voorstellen te doen.

Il faudra agir, à mon sens, dans trois domaines. Tout d'abord, au niveau des cadres et je puis vous dire que des efforts ont déjà été réalisés à cet égard.

Il importerait aussi de procéder à une évaluation de l'arriéré judiciaire et de l'effet des mesures prises récemment, à propos desquelles on parle du système du juge unique.

Il y aura lieu également de réformer un certain nombre de règles de procédure et d'aborder dans la même discussion le problème de l'équipement humain, mais aussi informatique ou bureaucratique, de l'appareil judiciaire.

Au-delà de l'arriéré judiciaire, mais en liaison avec celui-ci, se pose le problème de l'accès à la magistrature, problème qui a fait l'objet de beaucoup de critiques, voire de suspensions. On a parlé de motivation, de qualité des hommes. Des initiatives ont été prises tant au Parlement qu'à l'extérieur de celui-ci.

Ce problème a toujours été l'une de mes priorités absolues. J'avais l'intention de déposer, dans les premiers mois de mon mandat, un projet de loi en la matière. Je puis vous dire dès à présent qu'il est pratiquement prêt et qu'il sera proposé au Conseil des ministres dans les premières semaines de 1989. J'aurai d'ailleurs l'occasion d'en faire un premier exposé devant mes collègues du gouvernement le 16 décembre prochain.

On a beaucoup parlé de dépolitisation.

Dat is ook een kwestie van kwaliteit en bevoegdheid. Wij moeten deze twee kwaliteiten bevorderen.

C'est ce que M. Erdman a déclaré tout à l'heure, à très juste titre d'ailleurs. Il est certain que cet avant-projet ne résoudra pas tous les problèmes. J'ai parlé, comme le prévoit la déclaration gouvernementale, de l'accès à la magistrature, mais subsiste encore tout le problème des promotions et de la revalorisation de la fonction, qui doit malheureusement tenir compte de contraintes budgétaires.

Les quelques problèmes que je viens d'aborder démontrent, monsieur Erdman, que nous nous sommes inspirés des rapports réalisés par le ministère de la Justice et des conseils qui nous ont été prodigués par les commissions qui ont été créées. Le rapport Krings, par exemple, aura beaucoup inspiré le projet de loi sur l'accès à la magistrature que j'espère déposer prochainement. Le rapport Meeus nous servira certainement lors de la modification des règles de procédure à laquelle nous devons procéder pour réduire l'arriéré judiciaire. J'aurai encore l'occasion de dire tout à l'heure que le rapport De Clercq a servi de base, à 95 p.c. à l'élaboration du projet de loi sur la détention préventive.

Zo kom ik tot de modernisering van de justitie. Van bij mijn ambstaanvaarding heb ik aandacht besteed aan dit probleem. In de pers verschenen geregeld in het oog springende commentaren over negentiende-eeuwse toestanden bij de justitie. Zij bestaan inderdaad. Bepaalde vaststellingen waren werkelijk frappant. Denken we maar aan de zeer beperkte uitrusting inzake buretica bij de rechtbanken, aan het aantal negentiende-eeuwse gevangenisinstellingen en zo verder. Niemand heeft mij daarin tegengesproken. Wij moeten absoluut een inspanning doen op dit vlak. Om de achterstand op te halen is uiteraard veel geld nodig. Wij zullen derhalve gedurende meerdere jaren onze inspanning moeten volhouden. Dit jaar zullen wij nog een aantal *personal computers* aankopen. Het dossier werd overgezonden aan de minister van Binnenlandse Zaken en van de Modernisering van de Openbare Diensten.

Mijn diensten werken tevens een meerjarenplan uit voor de uitrusting van het departement wat de buretica betreft. Er wordt voor gewaakt dat dit kan worden geïntegreerd in de bestaande projecten. Ik heb eveneens overleg gepleegd met de minister van Openbare Werken teneinde de huisvesting van alle diensten van Justitie te verbeteren.

Van de databanken en de coördinatie van de wetgeving en de rechtspraak zal volgend jaar ernstig werk worden gemaakt.

De heer Erdman heeft vragen gesteld over onze samenwerking met Interpol. De betaling van de rekeningen was geblokkeerd door de vorige minister van Begroting. Wij trachten dit probleem op te lossen. De rekeningen van 1987 en 1988 werden betaald. Deze van 1986 schept echter problemen.

En ce qui concerne les investissements à la police judiciaire, j'ai fait quelques commentaires dans des déclarations à la Chambre en commission d'enquête chargée d'examiner la manière dont la lutte contre le banditisme et le terrorisme est organisée. Les besoins sont urgents en ce domaine et une modernisation s'impose. Mon prédécesseur avait déjà amorcé le mouvement. Une ou deux années ne suffiront cependant pas pour résoudre les problèmes. Il conviendra d'imaginer des plans pluriannuels. Avant la fin de cette année, j'espère pouvoir annoncer l'octroi, à la police judiciaire, d'un investissement important. Le budget d'investissement était de 40 millions en 1984; il a été porté à 250 millions par mon prédécesseur en 1985; depuis lors, il est en augmentation constante et cette croissance persistera en 1989.

Plusieurs d'entre vous ont abordé le problème des prisons.

Ce problème est lié à celui des droits de l'homme. Les prisons constituent les miroirs maudits de notre société. Cette expression me paraît refléter une certaine réalité. Paraphrasant Churchill, on peut dire que la manière dont une société traite ses détenus est probablement la bonne représentation de cette société.

En matière de droits de l'homme, monsieur Erdman, qu'il s'agisse de la détention préventive ou de l'application de l'article 53 de la loi sur la protection de la jeunesse, des initiatives

ont été prises ou vont être prises. La semaine prochaine, je présenterai mon projet de loi sur la détention préventive au Conseil des ministres, suivant en cela le rapport De Clercq. En ce qui concerne l'application de l'article 53 de la loi sur la protection de la jeunesse, vous aurez appris que le projet de loi, approuvé par le Conseil des ministres, a été envoyé au Conseil d'État pour avis.

L'administration pénitentiaire ne doit pas vouloir s'ériger en deuxième juge. La privation de liberté doit suffire. A l'intérieur de la prison, nous devons — j'ai eu l'occasion de le dire en séance publique, la semaine dernière, en réponse à l'interpellation de Mme Onkelinx — mener une politique novatrice.

Dans un premier temps, la réforme à l'intérieur des prisons doit, à l'intermédiaire de quelques règlements ou arrêtés, passer par une meilleure communication et par l'organisation de plus petits ensembles. C'est dans les prisons de grandes dimensions, en effet, qui deviennent nécessairement plus anonymes, que les problèmes se rencontrent le plus fréquemment.

Nous devons également faire un effort de formation du personnel et, s'il est difficile de passer immédiatement du niveau IV au niveau III pour des raisons budgétaires, il n'empêche que cet effort doit être fait, dès le recrutement des nouveaux gardiens, notamment en 1989.

Nous devons aussi résorber un déficit en matière d'accompagnement psychologique, médical et social.

Dans le domaine de la loi pénale, sur le plan de la libération conditionnelle et de la peine dite de substitution, d'autres réformes sont sur le métier.

J'ai eu l'occasion de rencontrer récemment le commissaire royal à la réforme du Code pénal, M. Legros, et avons décidé, monsieur Lallemand, d'établir un calendrier de ce qui pourrait être adopté, sans grand débat et sans problème politique.

Certains points sont urgents. Pourquoi dès lors ne pas les détacher d'un ensemble? Il ne faut, bien entendu, pas nuire à la cohérence du système, mais dans la mesure où le gouvernement peut accepter une réforme et le budget la supporter, il convient de s'y consacrer.

De heer Erdman heeft gesproken over de minimumregels aanbevolen door de Raad van Europa.

Op 30 mei 1988 heb ik alle directeurs van de gevangenis en een circulaire gestuurd met een kopie van de aanbevelingen van de Raad van Europa over de minimumregels inzake het penitentiair beleid. Wij hebben dus gereageerd op de richtlijn. Deze regels werden aan het personeel meegedeeld en de gevangenen hebben recht op kennisname ervan. De tekst is beschikbaar in het Nederlands, het Frans en het Engels en binnenkort ook in het Duits.

Ter vrijwaring van het recht om klachten in te dienen is er in alle strafinrichtingen een speciale klachtenbus waarin, zonder censuur, iedereen klachten of voorstellen kan deponeren. Die klachten worden behandeld door de administratieve commissie waarin onder andere een vertegenwoordiger van de parketten, de burgemeester en andere personaliteiten zitting hebben. De klachten kunnen ook rechtstreeks worden gericht tot de procureurs-generaal.

De onderzoeksrechters en de gouverneurs moeten de instellingen bezoeken en ik heb hen daaraan herinnerd.

Wat de Hoge Raad voor het penitentiair beleid betreft, kan ik de heer Erdman zeggen dat wij niet op de hoogte zijn van het stopzetten van de werking ervan. Op 4 juli 1988 heb ik nog een omstandig verslag van de Hoge Raad ontvangen dat, onder andere, over Aids handelt alsook over voorstellen tot wijziging van de wet op het sociaal verweer, de overbevolking van inrichtingen en de voorwaarden van invrijheidstelling.

Il n'y a donc pas, à cet égard, de cessation des activités de ce conseil.

Je complète ma réponse en disant que, dans toute la mesure du possible, nous profitons des avis qui nous sont donnés, d'office ou à la demande du ministère, pour préparer des législations ou pour modifier l'une ou l'autre politique.

En matière d'armes, je me suis engagé à revoir la législation. Les arrêtés royaux seront pris. Je n'en commenterai cependant pas le contenu préalablement à leur publication, mis à part ce que j'ai évoqué dans ma réponse à l'interpellation de Mme Mayence.

En matière de vagabondage, les propositions déposées au Parlement, à la suite de l'arrêt rendu par la Cour européenne, et les suggestions émises par mon prédécesseur me paraissent constituer une bonne base de discussion.

Au sujet de la délivrance des copies, j'estime que payer une copie 30 francs incite à s'installer comme photocopieur! Ce métier apparaît comme extrêmement rémunérateur. Toutefois, le prix demandé habituellement est de 5 francs. Une négociation doit donc être menée avec le ministère des Finances. Des initiatives peuvent déjà être prises au sein même du ministère de la Justice. La proposition déposée par M. Erdman peut constituer une base de réflexion, ainsi que je l'ai signifié en commission de la Justice du Sénat.

D'autres systèmes progressifs ou dégressifs peuvent être envisagés pour éviter d'en arriver à la situation qui a été observée à l'occasion du procès du Heysel: l'épaisseur du dossier était telle qu'il aurait fallu payer 1 500 000 francs pour en obtenir copie.

Par ailleurs, le gouvernement a pris la décision de principe de procéder à la nomination d'un commissaire à l'immigration. Le débat est toujours ouvert au sein du gouvernement quant au contenu, la durée et la portée de cette fonction. M. Lallemand a parlé de la Région bruxelloise, mais on peut se demander si la mesure ne devrait pas être étendue à l'ensemble du pays. Le gouvernement n'a pas encore pris de décision.

M. Lallemand m'a également interrogé au sujet du viol. J'ai demandé à nouveau au président de la commission de la Chambre de réinscrire, en priorité, le projet de loi déjà adopté au Sénat. Souvent, la recherche de la perfection est le plus grand adversaire des décisions; je défendrai donc le texte tel qu'il a été adopté par le Sénat, non pas qu'il soit parfait ou que la conception de la Chambre ne soit pas bonne, mais parce qu'en l'occurrence « le mieux est l'ennemi du bien ». Je préfère disposer d'une législation perfectible plutôt que de ne pas en avoir, ce qui est une situation tout à fait insatisfaisante, comme chacun en conviendra.

M. Lallemand m'a interrogé sur le problème des réfugiés. Un accroissement régulier des demandes a été enregistré depuis 1982. On constate toutefois une stabilisation en 1987-1988. M. Lallemand m'excusera de ne pas reprendre toutes les statistiques. Le premier problème est l'accueil. A cet égard, les mesures nécessaires ont été prises en collaboration avec Mme Smet pour inaugurer, à Bruxelles-National, le nouveau centre d'accueil des réfugiés le 1er décembre dernier.

Le second problème est celui des procédures qui relèvent de la constitution de la Commission permanente d'appel.

A ce niveau, des mesures sont également prises sur le plan administratif et sur celui des recrutements pour que les nombreux recours introduits puissent être traités. J'en reviens à mes premiers propos: notre justice est généreuse dans les textes mais notre infrastructure, qu'elle soit matérielle ou humaine, n'est pas adaptée. Prochainement, les ministres de la Fonction publique et du Budget interviendront et un arrêté royal sera pris. Tout cela prendra du temps.

Dans les prochaines semaines la Commission permanente entamera ses travaux.

Sont inscrites au budget de 1989 les sommes nécessaires qui permettront de répondre aux besoins en personnel tant de l'Office des étrangers que du Commissariat général aux réfugiés.

Monsieur Janzegers, j'analyserai attentivement les problèmes que vous avez décrits à cette tribune et que pour la plupart, je découvre. Vous avez proposé de désigner un fonctionnaire chargé de la coordination des différents problèmes. Cette proposition mérite d'être étudiée.

De heer Suykerbuyk heeft over de Schengen-akkoorden gesproken. Ik ga met hem akkoord dat verruiming nu niet

opportuun is. Het is al moeilijk werken met de landen die nu bij de akkoorden betrokken zijn.

Hij vroeg of ze haalbaar zijn. Het zal volgens mij moeilijk zijn omdat het een zeer ambitieus programma is. Er worden niet snel oplossingen gevonden. Volgende week wordt vergaderd op het hoogste niveau. Ik weet echter dat op deze vergadering weinig vooruitgang zal worden geboekt. Ikzelf was niet aanwezig, wel mijn ambtenaren. De onderhandelingen zijn door de minister van Buitenlandse Betrekkingen en door de staatssecretaris gevoerd.

En ce qui concerne les banques de données, nous avons opté pour la technique de l'accès indirect, avec intervention de la Commission de protection de la vie privée. Il semble que cette solution puisse faire l'objet d'un accord, mais au prix de difficultés ainsi que je viens de l'indiquer. Alors qu'on espérait pouvoir aboutir à un consensus sur cette sorte d'accès indirect qui répond aux dangers évoqués, des difficultés provenant d'autres pays pourraient apparaître à la réunion de la semaine prochaine.

A Schengen, nous devons éviter de vouloir résoudre par le biais international ce que nous n'aurions pas le courage d'introduire sur le plan du droit interne. Nous ne devons donc défendre là-bas que notre point de vue et ne pas espérer qu'on nous impose ce que nous n'aurions pas la possibilité, voire la conviction de défendre dans notre pays. (*Applaudissements.*)

M. le Président. — Plus personne ne demandant la parole dans la discussion générale, je la déclare close et nous passons à l'examen des articles du projet de loi.

Daar niemand meer het woord vraagt, is de algemene beraadslaging gesloten en gaan wij over tot de bespreking van de artikelen van het ontwerp van wet.

Personne ne demandant la parole dans la discussion du tableau, je les mets aux voix.

Daar niemand het woord vraagt in de behandeling van de artikelen van de tabel, breng ik deze in stemming.

— Ces articles sont successivement mis aux voix et adoptés. (*Voir document Chambre n° 4/6-573/1-1988.*)

Deze artikelen worden achtereenvolgens in stemming gebracht en aangenomen. (*Zie stuk Kamer nr. 4/6-573/1-1988.*)

M. le Président. — Les articles du projet de loi sont ainsi rédigés.

*Crédits pour les dépenses courantes (titre I)
et pour les dépenses de capital (titre II)*

Article 1er. § 1er. Il est ouvert pour les dépenses du ministère de la Justice afférentes à l'année budgétaire 1988 des crédits s'élevant aux montants ci-après (en millions de francs):

	Crédits non dissociés	Crédits dissociés	
		Crédits d'engagement	Crédits d'ordonnement
TITRE I			
Dépenses courantes	22 964,0	—	—
TITRE II			
Dépenses de capital	430,8	—	—
Totaux	23 394,8	—	—

Ces crédits sont énumérés aux titres I et II du tableau annexé à la présente loi.

§ 2. Les allocations de base qui résultent de la ventilation des crédits entre divisions organiques et programmes d'activités, telles qu'elles sont reprises dans les tableaux de moyens budgés-

taires du programme justificatif, font l'objet d'un suivi comptable.

§ 3. Lorsque la décomposition entre divisions organiques ou programmes est opérée dans les tableaux de moyens budgétaires, le ministre, ou le fonctionnaire qu'il délègue à cet effet, peut, dans la limite de chacun des crédits ouverts au tableau de la loi, procéder à une redistribution des allocations de base.

§ 4. Le contrôleur des engagements et la Cour des comptes veillent à ce que les dépenses soient correctement imputées sur les allocations de base et à ce que ces dernières ne soient pas dépassées, compte tenu le cas échéant des redistributeurs opérés conformément au § 3.

*Kredieten voor de lopende uitgaven (titel I)
 en de kapitaaluitgaven (titel II)*

Artikel 1. § 1. Voor de uitgaven van het ministerie van Justitie voor het begrotingsjaar 1988 worden kredieten geopend ten bedrage van (in miljoenen franken):

	Gesplitste kredieten		
	Niet- gesplitste kredieten	Vast- leggings- kredieten	Ordonnan- cerings- kredieten
TITEL I			
Lopende uitgaven . . .	22 964,0	—	—
TITEL II			
Kapitaaluitgaven . . .	430,8	—	—
Totalen	23 394,8	—	—

Die kredieten worden opgesomd onder de titels I en II van de bij deze wet gevoegde tabel.

§ 2. De basisallocaties die voortvloeien uit de ventilatie van de kredieten over organisatieafdelingen en activiteitenprogramma's, zoals ze hernomen worden in de tabellen van de begrotingsmiddelen van het verantwoordingsprogramma, maken het voorwerp uit van een boekhoudkundige opvolging.

§ 3. Wanneer de uitsplitsing tussen organisatieafdelingen of programma's gemaakt wordt in de tabellen van de begrotingsmiddelen, kan de minister, of de gedelegeerde ambtenaar, binnen de grens van elk van de kredieten geopend in de wetstabel, overgaan tot een herverdeling van de basisallocaties.

§ 4. De controleur der vastleggingen en het Rekenhof zien erop toe dat de uitgaven op de basisallocaties juist worden aangerekend en zorgen bovendien ervoor dat deze laatste, eventueel rekening houdend met de overeenkomstig § 3 doorgevoerde herverdelingen, niet overschreden worden.

— Adopté.
 Aangenomen.

Dispositions particulières relatives aux dépenses courantes

Art. 2. Par dérogation à l'article 15 de la loi organique de la Cour des comptes du 29 octobre 1846, des avances de fonds d'un montant maximum de 12 000 000 de francs peuvent être consenties aux comptables extraordinaires du département. Au moyen de ces avances, les comptables extraordinaires du département sont autorisés à payer tous les frais de service n'excédant pas 100 000 francs, ainsi que, quels qu'en soient les montants, les indemnités de toute nature sur le budget et les frais encourus lorsque la responsabilité civile de l'Etat est engagée.

Les comptables extraordinaires du département chargés du paiement des avances sur frais de mission à l'étranger sont autorisés à consentir aux fonctionnaires envoyés en mission à l'étranger les avances nécessaires, même si ces avances sont supérieures à 100 000 francs.

Bijzondere bepalingen betreffende de lopende uitgaven

Art. 2. In afwijking van artikel 15 van de wet van 29 oktober 1846 op de inrichting van het Rekenhof, mogen geldvoorschotten tot een maximumbedrag van 12 000 000 frank verleend worden aan de buitengewone rekenplichtigen van het departement. Door middel van deze voorschotten mogen de buitengewone rekenplichtigen van het departement alle dienstkosten tot 100 000 frank betalen, alsmede, ongeacht hun bedrag, de vergoedingen van alle aard welke op de begroting verleend worden, evenals de kosten voortvloeiend uit de burgerlijke aansprakelijkheid van de Staat.

Aan de buitengewone rekenplichtigen van het departement belast met de betaling van voorschotten op zendingkosten in het buitenland wordt machtiging gegeven om aan de ambtenaren op zending naar het buitenland de nodige voorschotten te verlenen, zelfs indien deze voorschotten 100 000 frank overtreffen.

— Adopté.
 Aangenomen.

Art. 3. Il pourra être mis provisoirement, et dès l'ouverture de l'année budgétaire, à la disposition:

a) Des comptables des prisons à Forest, Saint-Gilles, Lantin et Mons, et du comptable de la pharmacie centrale de la prison de Forest, des avances de fonds n'excédant pas 20 000 000 de francs;

b) Du comptable de l'administration centrale chargé du paiement des menues dépenses de l'ordre judiciaire, des avances de fonds n'excédant pas 15 000 000 de francs.

Art. 3. Er kunnen voorlopig en dadelijk bij de opening van het begrotingsjaar geldvoorschotten ter beschikking worden gesteld:

a) Van de rekenplichtigen van de gevangenis te Vorst, Sint-Gillis, Lantin en Mons, en van de rekenplichtige van de centrale apotheek bij de gevangenis te Vorst, welke geldvoorschotten 20 000 000 frank niet mogen overschrijden;

b) Van de rekenplichtige van het hoofdbestuur belast met de betaling der kleine uitgaven van de rechterlijke macht, welke geldvoorschotten 15 000 000 frank niet mogen overschrijden.

— Adopté.
 Aangenomen.

Art. 4. Des crédits pourront être ouverts, dès l'ouverture de l'année budgétaire, au comptable de l'administration des établissements pénitentiaires chargé du paiement des dépenses urgentes relatives à la nourriture et à l'entretien des détenus et internés.

Art. 4. Dadelijk bij de opening van het begrotingsjaar zullen kredieten kunnen geopend worden voor de rekenplichtige van het bestuur der strafinrichtingen, belast met het betalen van de dringende uitgaven betreffende de voeding en het onderhoud van de gedetineerden en geïnterneerden.

— Adopté.
 Aangenomen.

Art. 5. Vu le caractère urgent des dépenses, et par dérogation à l'article 15 de la loi du 29 octobre 1846, des avances de fonds pourront être consenties, dans les limites fixées par l'article 2 de la présente loi, en vue du paiement des secours et allocations à caractère social, ainsi que des allocations en faveur des cercles culturels et sportifs créés parmi le personnel du ministère de la Justice.

Art. 5. Gezien het spoedeisend karakter van de uitgaven en bij afwijking van artikel 15 van de wet van 29 oktober 1846, zullen geldvoorschotten kunnen toegestaan worden binnen de bij artikel 2 van deze wet vastgestelde perken, met het oog op de uitbetaling van hulpelden en toelagen met sociaal karakter,

alsmede van toelagen ten gunste van de cultuur- en sportkringen opgericht onder het personeel van het ministerie van Justitie.

— Adopté.

Aangenomen.

Art. 6. Vu le caractère fréquent et imporant des dépenses, et par dérogation à l'article 15 de la loi du 29 octobre 1846, des avances de fonds d'un montant maximum de 8 000 000 de francs pourront être consenties, en vue du paiement d'indemnités couvrant des charges réelles aux membres de la police judiciaire astreints à pareils dépenses.

Art. 6. Gezien de uitgaven menigvuldig en belangrijk zijn en in afwijking van artikel 15 van de wet van 29 oktober 1846, zullen geldvoorschotten tot een maximumbedrag van 8 000 000 frank kunnen toegestaan worden, met het oog op de uitbetaling van vergoedingen die werkelijke lasten dekken aan de leden van de gerechtelijke politie die tot dergelijke uitgaven verplicht zijn.

— Adopté.

Aangenomen.

Art. 7. Le ministre de la Justice est auctorisé à accorder des provisions aux experts et huissiers de justice qui interviennent pour compte de son département.

Art. 7. De minister van Justitie wordt gemachtigd provisies te verlenen aan de deskundigen en gerechtsdeurwaarders die voor rekening van zijn departement optreden.

— Adopté.

Aangenomen.

Art. 8. Des avances de fonds d'un montant maximum de 20 000 000, 4 000 000, 4 000 000 et 4 000 000 de francs peuvent être allouées respectivement aux colonies de bienfaisance de l'Etat à Merksplas, à Wortel, à Saint-Hubert et aux établissements de bienfaisance de l'Etat à Saint-André-lez-Bruges, à valoir sur les sommes dues à ces établissements pour l'entretien des colons et détenus.

Art. 8. Voorschotten tot een maximumbedrag van 20 000 000, 4 000 000, 4 000 000 en 4 000 000 frank kunnen respectievelijk worden toegekend aan de rijksweldadigheidskoloniën te Merksplas, te Wortel, te Saint-Hubert en aan de rijksweldadigheids-gestichten te Sint-Andries-bij-Brugge, in mindering op de aan die inrichtingen voor het onderhoud van de kolonisten en gedetineerden verschuldigde bedragen.

— Adopté.

Aangenomen.

Art. 9. Le paiement des allocations de naissance, des indemnités pour frais funéraires et des allocations pour prestations à titre exceptionnel s'effectue conformément aux règles établies par l'article 23 de la loi du 15 mai 1846 sur la comptabilité de l'Etat.

Art. 9. De betaling van de geboortetoelagen, van de vergoedingen wegens begrafeniskosten en van de toelagen wegens buitengewone prestaties geschiedt volgens de regels vastgesteld door artikel 23 van de wet van 15 mei 1846 op de rijkscomptabiliteit.

— Adopté.

Aangenomen.

Art. 10. Par dérogation aux dispositions de l'article 5 de la loi du 28 juin 1963 modifiant et complétant les lois sur la comptabilité de l'Etat, les crédits non dissociés inscrits aux articles énumérés ci-après peuvent supporter le paiement de dépenses afférentes aux années budgétaires antérieures:

Titre I, article 12.01 des sections 40, 51, 52, 53, 56, 57, 58 et 60;

Titre I, article 33.01 de la section 40;

Titre I, articles 12.40 et 43.03 de la section 56.

Art. 10. Bij afwijking van de beschikkingen van artikel 5 van de wet van 28 juni 1963 tot wijziging en aanvulling van de wetten op de rijkscomptabiliteit mogen de niet-gesplitste kredieten die op de hierna opgesomde artikels zijn ingeschreven de betaling dragen met betrekking tot de uitgaven van vroegere begrotingsjaren:

Titel I, artikel 12.01 van de secties 40, 51, 52, 53, 56, 57, 58 en 60;

Titel I, artikel 33.01 van sectie 40;

Titel I, artikelen 12.40 en 43.03 van sectie 56.

— Adopté.

Aangenomen.

Art. 11. Le crédit inscrit à l'article 33.20 de la section 40 du titre I peut être transféré à l'article 66.01.C du titre IV du présent budget.

Art. 11. Het krediet ingeschreven op artikel 33.20 van sectie 40 van titel I mag overgeheveld worden naar artikel 66.01.C van titel IV van de onderhavige begroting.

— Adopté.

Aangenomen.

Disposition particulière relative aux dépenses de capital

Art. 12. Les ordonnancements sur les dépenses engagées au cours des années budgétaires 1985 et antérieures, à charge des articles dont le numérotage a été modifié entre-temps, peuvent être imputés à charge des crédits correspondants du budget de l'année 1988.

Bijzondere bepaling betreffende de kapitaaluitgaven

Art. 12. De ordonnanceringen van de uitgaven die, in de loop van het begrotingsjaar 1985 en van vorige begrotingsjaren werden vastgelegd ten laste van de artikels waarvan de nummering inmiddels gewijzigd werd, mogen aangerekend worden op de overeenstemmende artikels van de begroting voor het jaar 1988.

— Adopté.

Aangenomen.

Section particulière (Titre IV)

Art. 13. Les opérations effectuées sur les fonds spéciaux figurant au titre IV du tableau joint à la présente loi, sont évaluées à 656 400 000 francs pour les recettes et à 678 900 000 francs pour les dépenses.

Afzonderlijke sectie (Titel IV)

Art. 13. De verrichtingen op de speciale fondsen vermeld op titel IV van de tabel gevoegd bij deze wet worden geraamd op 656 400 000 frank voor de ontvangsten en op 678 900 000 frank voor de uitgaven.

— Adopté.

Aangenomen.

Art. 14. Le mode de disposition des avoirs mentionnés aux fonds inscrits au titre IV du tableau joint à la présente loi est indiqué en regard du numéro de l'article se rapportant à chacun d'eux.

Les fonds dont les dépenses sont soumises au visa préalable de la Cour des comptes sont désignés par l'indice A.

Les fonds et comptes sur lesquels il est disposé à l'intervention du ministre des Finances sont désignés par l'indice B.

Les fonds et comptes sur lesquels il est disposé directement par les comptables qui en ont opéré les recettes, sont désignés par l'indice C.

Art. 14. De wijze van beschikking over het tegoed vermeld voor de fondsen ingeschreven op titel IV van de tabel gevoegd bij deze wet, wordt aangeduid naast het nummer van het artikel dat op elk hunner betrekking heeft.

De fondsen waarvan de uitgaven aan het voorafgaand visum van het Rekenhof worden voorgelegd, worden door het teken A aangeduid.

De fondsen en rekeningen waarop door tussenkomst van de minister van Financiën wordt beschikt, worden door het teken B aangeduid.

De fondsen en rekeningen waarop rechtstreeks wordt beschikt door de rekenplichtigen die de ontvangsten hebben gedaan, worden door het teken C aangeduid.

— Adopté.

Aangenomen.

Autre disposition

Art. 15. M. Petit Robert, messenger-chef au greffe du tribunal de première instance à Charleroi, est maintenu en service pour la période du 1er août 1984 au 30 avril 1986.

Son traitement reste également maintenu pour la période précitée.

L'intéressé est admis à la retraite le 1er mai 1986.

Cette disposition reste sans effet sur l'avancement de grade et de traitement de l'intéressé.

Andere bepaling

Art. 15. De heer Petit Robert, hoofd-bode op de griffie van de rechtbank van eerste aanleg te Charleroi, wordt in dienst behouden voor de periode van 1 augustus 1984 tot en met 30 april 1986.

Zijn wedde blijft eveneens behouden voor de vermelde periode.

De betrokkene is pensioengerechtigd op 1 mei 1986.

Deze bepaling heeft geen uitwerking op de graad- en weddeverhoging van de betrokkene.

— Adopté.

Aangenomen.

M. le Président. — Il sera procédé ultérieurement au vote sur l'ensemble du projet de loi.

Wij stemmen later over het ontwerp van wet in zijn geheel.

Nous poursuivrons nos travaux cet après-midi à 14 heures.

Wij zetten onze werkzaamheden vanmiddag te 14 uur voort.

La séance est levée.

De vergadering is gesloten.

(La séance est levée à 12 h 25 m.)

(De vergadering wordt gesloten te 12 h 25 m.)

674